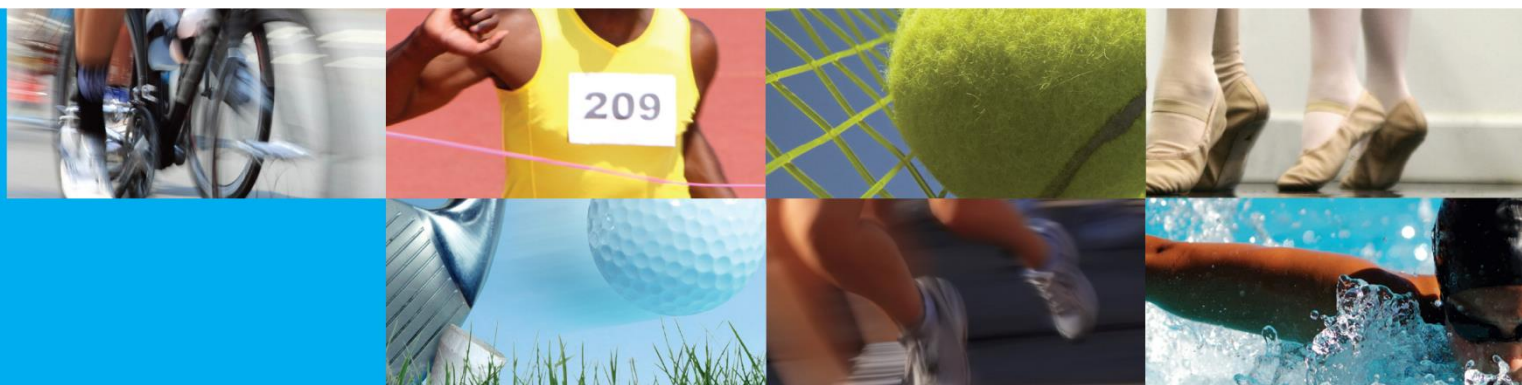

Rotterdamse planningsnorm openbare zwembaden

Koen Breedveld, Harold van der Werff en Corry Floor (Mulier Instituut)

Mark Bennenbroek en Thijs Spreen Brouwer (KNZB)

Rotterdamse planningsnorm openbare zwembaden

**Koen Breedveld, Harold van der Werff en Corry Floor
(Mulier Instituut)**

Mark Bennenbroek en Thijs Spreen Brouwer (KNZB)

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek
Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

KNZB
Koninklijke Nederlandse Zwembond
Wattbaan 31-49 | 3439 ML Nieuwegein
Postbus 7217 | 3430 JE Nieuwegein
T +31 (0)30 751 32 00 | I www.knzb.nl

Inhoudsopgave

Management-samenvatting	7
1. Inleiding	9
2. Breder kader: aanbod, zwemsport en demografie	13
2.1 Huidige situatie in het aanbod	13
2.2 Zwemdeelname in Rotterdam	18
2.3 Verschillen binnen de stad	20
3. Ervaringen van stakeholders	27
3.1 Zwembadbedrijfsleiders	27
3.2 Verenigingen	30
3.3 Commerciële zwemlesaanbieders	32
4. Naar 2030: veranderingen in de bevolkingssamenstelling	35
4.1 Veranderingen in de leeftijdsopbouw in Rotterdam	36
4.2 Veranderingen naar etniciteit	36
4.3 Implicaties voor zwemdeelname	37
4.4 Implicaties voor normering beschikbaar zwemwater	38
5. Naar een planningsnorm	43
5.1 Zwemonderwijs	44
5.2 Banenzwemmen	48
5.3 Doelgroepzwemmen	51
5.4 Sport: georganiseerde gebruikers	53
5.5 Recreatie: 'pretzwemmen'	57
6. Conclusies en aanbevelingen	59
6.1 Achtergrond en opzet project	59
6.2 Conclusies	59
6.3 Aanbevelingen	61
Referenties	65
Bijlage 1 Toelichting norminstrument	67
Bijlage 2 Capaciteitsberekeningen bij toepassing sporttechnische criteria	70
Bijlage 3 Gevoeligheidsanalyse	72
Bijlage 4 Samenstelling begeleidingscommissie	76

Management-samenvatting

Achtergrond en opzet project

In het Beleidskader Zwemmen van juni 2015 beschrijft de stad het beleid ten aanzien van het zwemmen in de stad voor de periode 2015-2025. Als onderdeel van dat beleidskader is benoemd dat een toekomstbestendige planningsnorm voor de Rotterdamse openbare zwembaden wordt ontwikkeld die rekening houdt met de Rotterdamse situatie, met het zwembeleid en met landelijke trends en ontwikkelingen. De gemeente heeft het Mulier Instituut en de Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) gevraagd om deze planningsnorm te ontwikkelen. De opdracht daartoe werd in december 2015 verstrekt.

Bij de vraag naar en het aanbod van zwemwater gaat het zowel om het volume, de kwaliteit, als de samenstelling (type bad, uren). Daarbij is onderscheid gemaakt naar de volgende activiteiten: zwemonderwijs (schoolzwemmen en zwemles via zwembad, vereniging of zwemschool), zwemsport, doelgroepzwemmen, banenzwemmen en recreatiezwemmen ('pretzwemmen'). Alle calculaties zijn voor zes gebieden in de stad apart gemaakt. Er is voor het project enkel gekeken naar de overdekte zwembaden. Als tijdshorizon voor het project is, in overleg met de opdrachtgever, 2030 gehanteerd.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van nationale (CBS) gegevens en van specifiek Rotterdamse gegevens (o.a. onderzoeken GGD en OBI, bezoekgegevens en roosters zwembaden). Verder zijn interviews afgenomen met bedrijfsleiders van zwembaden, zwemverenigingen en zwemlesaanbieders. De opdrachtgever heeft voor het onderzoek een begeleidingscommissie geformeerd, waarmee gedurende de ontwikkeling van de planningsnorm drie keer is gesproken.

Uitkomsten

Anno 2017, na de aanleg van het 50-meterbad Hart van Zuid, beschikt de stad over dertien openbare overdekte zwembaden, met een totaal van 6.744 m² aan zwemwater. In Noord is ongeveer evenveel zwemwater beschikbaar als in Zuid. Omdat er in Zuid minder mensen wonen dan in Noord, is per hoofd van de bevolking in Noord minder zwemwater beschikbaar dan in Zuid (resp. 0,91 m² en 1,34 m² per hoofd van de bevolking). Dat verschil wordt tussen nu en 2030 nog iets groter, omdat de verwachte bevolkingsgroei in Noord groter is dan in Zuid (resp. +9% en +6%).

Per onderscheiden activiteit luiden de conclusies:

1. Zwemonderwijs
 - a. Schoolzwemmen. De bestaande capaciteit is (ruim) voldoende. Alleen in Centrum zien we dat richting 2030 de hoeveelheid zwemwater voor schoolzwemmen krap bemeten raakt (capaciteit overstijgt vraag met 8%).
 - b. Leszwemmen. De beschikbare capaciteit voor leszwemmen is beduidend knapper bemeten (+3%: 2015, -2%: 2030). Er zijn nu al tekorten in alle gebieden in Noord. Door de demografische ontwikkelingen worden die tekorten groter in Noord-West (-10%) en met name Centrum (-32%). In Zuid krijgt Zuid-West met een licht tekort te maken (-4%). Het schoolzwemmen draagt er in belangrijke mate aan bij dat de beperkingen in het aanbod van leszwemmen niet groter is dan nu al het geval is.
2. Banenzwemmen. Voor het 'banenzwemmen' is sprake van een licht overschot, in 2015 én in 2030 (resp. +19% en +12%). In Noord-Oost is een klein tekort. In het Centrum is sprake van een duidelijk en groeiend tekort (-33% nu, -38% in 2030).

3. Doelgroepen. De huidige capaciteit en beschikbare uren zijn ruim voldoende om te voldoen aan de huidige vraag naar doelgroepzwemmen.
4. Zwemsport (verenigingen). Er is in principe voldoende zwemwater om de activiteiten te kunnen accommoderen (capaciteit 31% groter dan vraag). Dat geldt ook zo in 2030, als de bevolking is gegroeid (+27%). Ook hier geldt dat Centrum té krap bedeed is met voor de zwemsport beschikbaar zwemwater (tekort -25% in 2015, oplopend naar -30% in 2030). Belangrijke kanttekening is dat slechts 45% van het momenteel voor zwemsport in gebruik zijnde zwemwater voldoet aan de toepasselijke sporttechnische criteria. Met toepassing van deze criteria stevent de stad als geheel af op een tekort aan zwemwater voor de zwemsport van 43% (1.767 m²). Voor topzwemmen beschikt de stad met het bad-in-aanbouw Hart van Zuid over voldoende geschikt zwemwater.
5. Recreatief zwemmen ('pretzwemmen'). Hiervoor geldt dat de vraag naar recreatief zwemmen ruimschoots lager ligt dan het aanbod.

Conclusie en aanbevelingen

Samenvattend stellen we dat de capaciteit om zwemles te geven het grootste knelpunt vormt in de benodigde hoeveelheid zwemwater. Met name in Centrum doen zich behoorlijke tekorten voor. Ook voor andere deelactiviteiten geldt dat de grootste knelpunten zich voordoen in Centrum, ten noorden van de Maas. Voor de zwemsport geldt dat er veel wordt gezwommen in water dat zich daar met de nodige flexibiliteit wel voor leent, maar dat er niet voor is ontworpen en ook niet aan de sporttechnische criteria voldoet. Verenigingen uiten daar met regelmaat hun zorgen over.

Hoe het zwemmen in Rotterdam zich in de toekomst zal ontwikkelen, blijft ongewis. De stad heeft duidelijke ambities geformuleerd en er liggen kansen, maar er zijn ook bedreigingen. Vast staat dat de druk op het beschikbare water vooral afkomstig is van het leszwemmen en dat die druk de aankomende jaren door de bevolkingsgroei (+8%) verder toeneemt.

De grootste druk ligt in het Centrum (ten noorden van de Maas), met daarin de zwembaden Oostelijk zwembad (1932/2013), Van Maanenbad (1937/2014), Oostervant (1982) en West (1993). Voor die baden geldt dat de capaciteit niet voldoende is om aan alle vraag te voldoen en dat geen van de baden voldoet aan de criteria die zijn geformuleerd voor de categorie 'Sport'. Dit bepleit dat er voor dit gebied een nader plan wordt opgesteld. Aanbevolen wordt om dit eind 2018 te doen, als meer ervaring is opgedaan met het gebruik van het nieuwe zwembad Hart van Zuid.

De voornaamste aanbevelingen luiden:

- Scheid bij de registratie van bezoekaantallen het banenzwemmen van het vrij zwemmen en benut die gegevens om de analyses periodiek te herzien;
- Monitor actief het gebruik van het nieuwe bad Hart van Zuid en betrek daar (een opvolger van) de begeleidingscommissie bij die de totstandkoming van deze planningsnorm heeft begeleid;
- Betrek die uitkomsten bij een plan van aanpak voor Centrum eind 2018;
- Pas bij nieuwbouw zoveel mogelijk de sporttechnische criteria voor zwemsport toe;
- Evalueer de wijze waarop de gemeente (samen met lokale partners) nu het zwemmen promoot en verwerk dit in een zwempromotiestrategie;
- Zorg voor afstemming tussen baden over de inschrijvingen voor zwemles, zodat het dubbel inschrijven wordt teruggedrongen en/of overweeg andere wijzigingen in de bedrijfsvoering, zoals het aanbieden van zwemlessen op zondag (nu nog niet het geval).

1. Inleiding

De gemeenteraad van Rotterdam heeft in juni 2015 het Beleidskader Zwemmen vastgesteld. Het beleidskader beschrijft het beleid ten aanzien van het zwemmen in de stad voor de periode 2015-2025. Het beleidskader is mede gebaseerd op de toekomstvisie van Rotterdamse zwemverenigingen (Gemeente Rotterdam, 2015). Uitgangspunt is dat de stad gaat voor kwaliteit boven kwantiteit, en dat Rotterdam toewerkt naar een stelsel van grote, kwalitatief goede, multifunctionele en goed over de stad verspreide zwembaden die beter geprogrammeerd kunnen worden.

Om nu en in de toekomst een optimale balans te hebben tussen vraag naar en aanbod van zwemwater wil de stad een toekomstbestendige planningsnorm voor de Rotterdamse openbare zwembaden ontwikkelen die rekening houdt met de Rotterdamse situatie¹, met het zwembeleid² en met landelijke trends en ontwikkelingen.

De gemeente heeft het Mulier Instituut en de Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) gevraagd om deze planningsnorm te ontwikkelen. De opdracht daartoe werd 22 november 2015 verstrekt. In onderling overleg werd daarbij de volgende opdracht geformuleerd:

Maak een tot 2025 bestendige Rotterdamse planning van zwembaden (hardware en software) en een planningsnorm voor zwemwater, gebaseerd op de Rotterdamse baden en hun economische levensduur, de Rotterdamse bevolkingssamenstelling, het Rotterdamse zwembeleid en landelijke trends en ontwikkelingen.

Deze opdracht is geconcretiseerd in de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is de huidige vraag naar en aanbod van zwemwater in Rotterdam en in welke mate doen zich daarin discrepanties voor, en in welke mate wijkt Rotterdam af van landelijke cijfers?
2. Wat zijn zinvolle, concrete en kwantificeerbare planningsaspecten op het gebied van hardware en software en hoe zijn die te vertalen naar een planningsnorm/verschillende deelnormen?
3. Wat is in 2025 de verhouding tussen vraag en aanbod gebaseerd op de planningsnorm en de veranderende Rotterdamse bevolkingssamenstelling, de doelstellingen van het Rotterdamse zwembeleid en landelijke trends en ontwikkelingen.
4. Welke oplossingsrichtingen zijn er om vraag en aanbod waar nodig beter op elkaar af te stemmen en met welke randvoorwaarden (scenario's) dient daarbij rekening gehouden te worden?

¹ Bevolkingsdichtheid, bevolkingsspreiding, bevolkingssamenstelling, bezettingsgraden, sportparticipatie, oordeel over zwembaden. Afgaand op de in Nederland vaak gehanteerde norm van 0,01 m² per inwoner achtte de gemeente eind 2015 dat vraag naar en aanbod van zwemwater 'in evenwicht' waren, hoewel er wel een vermoeden bestond dat er voor zwemles sprake zou zijn van ondercapaciteit en voor recreatief zwemmen overcapaciteit' (Gemeente Rotterdam 2015a: p.10).

² Optimale bezetting baden, onderhouds- en gebruiksstatus baden, schoolzwemmen/veiligheid, verenigingszwemmen, topsportambities, verbeteren woonklimaat en 'sterke schouders', strategische uitgangspunten sportvoorzieningen.

Bij de vraag naar en het aanbod van zwemwater gaat het zowel om het volume als de kwaliteit en de samenstelling (type bad, uren). Daarbij is onderscheid gemaakt naar de volgende activiteiten:

- zwemonderwijs (schoolzwemmen en zwemles via zwembad, vereniging of zwemschool);
- zwemsport;
- doelgroepzwemmen;
- banenzwemmen ('baantjes trekken');
- recreatiezwemmen ('pretzwemmen').

Bij de samenstelling van het aanbod zouden ook aspecten als programmering en levensduur van de zwembaden betrokken worden.

Er is voor het project enkel gekeken naar de overdekte zwembaden. Buitenbaden vervullen een belangrijke maatschappelijke functie. Ze vervullen echter uit hun aard geen structurele rol in het zwemonderwijs of bij de zwemsport, terwijl zich daar doorgaans wel de knelpunten voordoen in de beschikbare capaciteit én de maatschappelijke urgentie het meest evident wordt gevoeld (kinderen die geen zwemles kunnen krijgen, verenigingen die hun activiteiten moeten staken).

Bij het opstellen van de planningsnorm is ervan uitgegaan dat inwoners van Hoek van Holland vooral gebruikmaken van zwembaden in een van de dichterbij gelegen gemeenten. Om die reden zijn inwonertallen van Hoek van Holland niet mee genomen bij de relevante calculaties van de planningsnorm.

Methode van onderzoek

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een groot aantal bronnen en methoden.

- Bestaande gegevens. Voor het onderzoek zijn gegevens over deelnemen aan zwemmen geanalyseerd uit het landelijke OBiN-onderzoek, uit de Rotterdamse Vrijetijdsomnibus en uit de Rotterdamse Gezondheidsenquête 2012. Verder is gebruik gemaakt van de gegevens over de Rotterdamse leden van KNZB-zwemverenigingen (KISS).
- De gemeente Rotterdam en de particuliere exploitanten Sportfondsen en Optisport³ hebben een grote hoeveelheid aan informatie verstrekt, zoals bevolkingsprognoses, klanttevredenheidsonderzoeken (KTO's), roosters van de zwembaden, bezettings- en onderhoudsgegevens (aantal en type bassins, afmetingen, watertemperatuur, wachtlijsten leswemmen etc.) en de programmering op roosterbasis van de zwembaden ter beschikking gesteld.
- Meer algemene literatuur over zwemmen en gegevens van het CBS over demografische ontwikkelingen.

³ Het bad dat door de exploitant Optisport wordt uitgebaat is meegenomen in alle berekeningen van de capaciteits- en normberekeningen. Met de exploitant is echter niet gesproken, aangezien het betreffende zwembad pas sinds april 2016 open is.

In aanvulling hierop hebben het Mulier Instituut en de KNZB de volgende eigen dataverzamelingen opgestart:

- Directeur/bedrijfsleiders van zwembaden. Er zijn drie groepsinterviews georganiseerd, die elk anderhalf tot twee uur duurden. De eerste vond plaats met de bedrijfsleiders van de vier gemeentelijke, overdekte zwembaden in Noord, de tweede met de bedrijfsleiders uit Zuid en de derde met vier zwembadbedrijfsleiders en de directeur van Sportfondsen Rotterdam. In de interviews is de bedrijfsleiders gevraagd naar hun ervaringen: waar liggen de knelpunten wat capaciteit betreft, wat zijn hun ervaringen wat betreft het gebruik van het zwembad (doelgroepen, wensen), welke knelpunten en mogelijkheden zien zij om het gebruik verder te stimuleren? In aanvulling hierop zijn de bedrijfsleiders ook per mail een aantal specifieke vragen voorgelegd, zoals over de roostering.
- Bestuursleden van zwemverenigingen. Er zijn 29 verenigingen in de Rotterdamse zwembaden actief⁴, waarvan vijftien Rotterdamse verenigingen⁵. Daarvan zijn er twaalf aangesloten bij de KNZB. De KNZB heeft één plenaire bijeenkomst georganiseerd waarvoor alle verenigingen waren uitgenodigd. Aan de bijeenkomst namen tien verenigingen deel. Verder zijn verenigingen gevraagd per mail informatie aan te leveren. Op deze wijze is van vijftien verenigingen informatie verkregen.
- Zwemlesaanbieders. In Rotterdam zijn er 25 zwemlesaanbieders die door het Nationaal Platform Zwembaden | NRZ zijn erkend, waaronder elf overdekte zwembaden, negen verenigingen, vier zwemscholen en één school voor basisonderwijs⁶. Daarnaast zijn er vier zwemscholen aangesloten bij ENVOZ⁷. Met acht 'onafhankelijke' zwemlesaanbieders (niet zijnde een zwembad of zwemvereniging) zijn telefonische interviews gehouden. Daarbij is gevraagd naar de zwembaden waarin wordt gelest (ook buiten de openbare zwembaden), de tevredenheid over het aanbod (beschikbare hoeveelheid water, programmering), de geografische herkomst van de kinderen en de wachtlijsten.
- Verder is op onderdelen gebruik gemaakt van dataverzamelingen door het Mulier Instituut die simultaan liepen bij de gemeente, onder schooldirecteuren en onder Rotterdamse kinderen (beide betreffende de beleving van het schoolzwemmen).

Het Mulier Instituut en de KNZB hebben deze informatie gebruikt om tot de gevraagde planningsnorm te komen. De informatie is verwerkt in de tabellen, figuren en kaarten die in het rapport zijn opgenomen.

⁴ <http://www.rotterdamzwemt.nl/verenigingen/>

⁵ Rotterdam telt 15 zwemverenigingen: ZPC-Rotterdam, Rotterdamse Reddingsbrigade, Duikschool Sub Lub, Diveteam Marlin, Zwemvereniging Animo, Rotterdamse Watervrienden, S&OV PTT zwemmen, Reuma vereniging, Triathlon vereniging, Naturisten vereniging, Zwemvereniging LAC, Onderwatersportvereniging "de Grot", Duikvereniging Rotterdam, Rotterdamse Studenten Zwem- en Waterpolo Vereniging RAGNAR, Zwem- en Poloclub Charlois (<http://www.zwembad-rotterdam.nl/zwemverenigingen-in-rotterdam/>)

⁶ Deze gegevens zijn afkomstig van Nationaal Platform Zwembaden | NRZ.

⁷ ENVOZ, ZwemOnderwijs Nederland (ZON) en SuperSpetters (KNZB) hebben hun eigen zwemdiploma's. Er zijn in Rotterdam geen zwemscholen die de diploma's bij ZON afnemen. Eén zwemschool biedt de diploma's van ENVOZ en SuperSpetters aan.

In overleg met de opdrachtgever is voor het onderzoek een begeleidingscommissie geformeerd⁸. Met de begeleidingscommissie is driemaal gesproken over het onderzoek. Eénmaal aan de start van het project, éénmaal halverwege, en éénmaal aan het einde van het project⁹.

Als tijdshorizon voor het project is uiteindelijk, in overleg met de opdrachtgever, 2030 geformuleerd en niet 2025. De benodigde gegevens maakten een dergelijke verruiming van de tijdshorizon mogelijk en dit leek ten goede te komen aan de bruikbaarheid van de onderzoeksuitkomsten voor de gemeente.

Opbouw

De opbouw van het rapport is als volgt. In hoofdstuk twee is een beschrijving opgenomen van de huidige situatie in de gemeente Rotterdam. Hier wordt de zwemdeelname in Rotterdam uitgelicht en staan demografische gegevens als leeftijd en etniciteit toegelicht. Hoofdstuk drie gaat in op de verschillende stakeholders die bij dit onderzoek betrokken zijn: zwembadbedrijfsleiders, zwemverenigingen en commerciële zwemlesaanbieders. In hoofdstuk vier volgt een doorkijk naar 2030 wat betreft ontwikkelingen in de demografie en in de zwemdeelname. Vervolgens gaat hoofdstuk vijf in op de planningsnorm voor de vijf verschillende doelgroepen. Dit hoofdstuk biedt inzicht in de uitkomsten van het ontwikkelde norminstrument. Uiteindelijk worden in hoofdstuk zes scenario's voor de toekomst van Rotterdam geschetst. Daarna volgen enkele bijlagen met in het bijzonder aandacht voor bijlage 1 en 2 als toelichting op hoofdstuk vijf. In deze bijlagen zijn een toelichting van het norminstrument te vinden, uitleg over de definities voor capaciteit van zwemwater en een gevoeligheidsanalyse wanneer gehanteerde uitgangspunten binnen de norm veranderen.

⁸ Zie bijlage 4 voor de samenstelling van de begeleidingscommissie.

⁹ Respectievelijk 16 februari, 10 mei en 5 september 2016.

2. Breder kader: aanbod, zwemsport en demografie

Als eerste stap op weg naar een 'norm' voor het Rotterdamse zwemmen, brengen we in dit hoofdstuk de 'startsituatie' in kaart. We schetsen daartoe het aanwezige zwemwater: hoeveel zwembaden zijn er en hoeveel ruimte biedt dat om te zwemmen? Hoeveel bezoeken trekken die baden, en hoe verhoudt zich dat tot landelijke cijfers (paragraaf 2.1)? Aansluitend gaan we in op de belangstelling om te zwemmen: hoeveel mensen zwemmen er in Rotterdam, wat zijn in deze de ontwikkelingen en hoe verhouden die getallen zich tot landelijke trends (par. 2.2)? We kijken daarbij ook naar verschillen binnen de stad: tussen Noord en Zuid Rotterdam, en tussen de veertien 'gebieden' die in het beleid worden onderscheiden (par. 2.3).

2.1 Huidige situatie in het aanbod

Het aanbod van zwembaden in Rotterdam kenmerkt zich door een zekere dynamiek. Op 1 juni 2016 telde Rotterdam vijftien openbare zwembaden, waarvan dertien overdekte baden en twee openluchtbaden. In dit onderzoek gaat de aandacht alleen uit naar het overdekte zwemwater¹⁰.

Van de huidige dertien¹¹ overdekte zwembaden worden er acht geëxploiteerd door de gemeente Rotterdam, vier door Sportfondsen Rotterdam en een door Optisport. De Zeehond in Rozenburg heeft deze zomer zijn deuren gesloten en is vervangen door het zwembad Rozenburcht, dat op 6 juli 2016 opende. In het najaar van 2017 gaat Zwembad Charlois dicht. Op hetzelfde moment staat de opening van het nieuwe en aanmerkelijk grotere zwembad Hart van Zuid gepland.

Omdat we in dit rapport vooral naar de toekomst kijken, gaan we bij alle calculaties uit van het zwemwater zoals dat vanaf het najaar 2017 beschikbaar is. In deze situatie zijn dus De Zeehond in Rozenburg en Charlois vervangen door de baden Rozenburcht en Hart van Zuid.

¹⁰ Er is niet gekeken naar zwembaden bij buurgemeenten, noch naar de mate waarin Rotterdammers daarvan gebruik maken c.q. de mate waarin inwoners uit buurgemeenten gebruik maken van Rotterdamse zwembaden. Verondersteld wordt dat die twee krachten elkaar in evenwicht houden.

¹¹ Zwembad Schuttersveld in Crooswijk was al gesloten op 1 juli 2015 en zit hier niet meer bij. Zwembad de Rozenburcht is qua karakter en volume zwemwater gelijk aan Zwembad de Zeehond.

Kaart 2.1 Openbare, overdekte zwembaden in Rotterdam (per najaar 2017)

Bron: gemeente Rotterdam

De zwembaden in Rotterdam bestaan voornamelijk uit 4- of 5-baans 25-meterbaden. Naast deze 25-meterbaden heeft vrijwel ieder zwembad een los instructiebad. Op dit moment kennen vier van de dertien zwembaden een los recreatiebassin¹². Het grootste daarvan, Charlois, sluit zoals gezegd in 2017. Het nieuwe zwembad Hart van Zuid wijkt, wat betreft omvang en functionaliteit sterk af van de huidige zwembaden. Met een 10-baans 50-meterbad én een 6-baans 25-meterbad worden de mogelijkheden voor instructiezwemmen en voor sport aanzienlijk vergroot. Tegelijk wordt met het wegvallen van het enige bad in 'Zuid' met een recreatiebassin het karakter van de Rotterdamse zwembaden als 'functionele voorzieningen' verder versterkt.

In totaal beschikt Rotterdam in het najaar van 2017 met deze dertien baden over 6.744 m² overdekt zwemwater (tabel 2.1). Daarvan is 5.841 m² geschikt om zwemles te geven en 5.250 m² is geschikt om ook trainingen te geven voor de zwemsport. In bijlage 1 is in de vorm van definities weergegeven op basis waarvan een bassin geschikt is voor welke activiteit. Noord- en Zuid-Rotterdam beschikken over ongeveer evenveel vierkante meter zwemwater.

In tabel 2.1 is naast de capaciteit voor de vijf verschillende activiteiten ook een berekening gemaakt van de capaciteit per 100 inwoners. Per hoofd van de bevolking geldt voor alle vijf onderscheiden activiteiten dat er in Noord minder zwemwater beschikbaar is dan in Zuid. Onder andere voor zwemonderwijs is dit verschil groot. Dit komt deels door de bouw van het nieuwe zwembad Hart van Zuid. Echter ook in de huidige situatie, dus zonder het nieuwe

¹² West, Wilgenring, Zevenkampsesering en Charlois. Het recreatiebad van Charlois kent een oppervlak van 372 m². De andere recreatiebaden kennen een bescheidener omvang (162, 90 en 113 m²).

zwembad Hart van Zuid en met het oude zwembad Charlois meegeteld, is er per hoofd van de bevolking in Zuid (0,85 m² per 100 inwoners) meer zwemwater voor zwemonderwijs beschikbaar dan in Noord (0,75 m² per 100 inwoners).

De bouw van het nieuwe zwembad Hart van Zuid heeft een grote impuls gegeven aan de hoeveelheid voor de zwemsport beschikbaar zwemwater. We zien wel duidelijke verschillen tussen Noord en Zuid. In Zuid is er na de bouw van het nieuwe zwembad bijna driemaal zoveel overdekt zwemwater beschikbaar voor sport dan in Noord (resp. 3.088 m² versus 1.313 m²). Per hoofd van de bevolking komt dat neer op 1,18 m² sportzwemwater per hoofd van de bevolking, tegen 0,36 voor Noord. De vervanging van Charlois door Hart van Zuid heeft dit verschil vergroot, maar ook in de oude situatie (met Charlois) beschikte Zuid per hoofd van de bevolking al over meer sportzwemwater dan Noord (resp. 0,68 m² en 0,36 m² per 100 inwoners).

Tabel 2.1 Totale zwemwatercapaciteit gemeente Rotterdam, situatie najaar 2017

	Rotterdam	Noord	Zuid
Oppervlakte overdekt zwemwater (m ²)			
Totaal	6.744	3.411	3.333
Onderwijs	5.841	2.753	3.088
Sport	5.250	1.313	2.938
Doelgroepen	5.494	3.411	2.083
Banentrekken	5.400	2.313	3.088
Pretzwemmen	6.744	3.411	3.333
Inwoneraantal	613.669	364.975	248.694
Oppervlakte per 100 inwoners			
Totaal	1,10	0,93	1,34
Onderwijs	0,95	0,75	1,24
Sport	0,86	0,36	1,18
Doelgroepen	0,90	0,93	0,84
Banentrekken	0,88	0,63	1,24
Pretzwemmen	1,10	0,93	1,34

Bron: Mulier Instituut/KNZB, 2016

Noord: Centrum, Delfshaven, Overschie, Rotterdam-Noord, Hillegersberg-Schiebroek, Kralingen-Crooswijk, Prins Alexander. Hoek van Holland is in deze en in andere capaciteitsberekeningen niet meegenomen.

Zuid: Feijenoord, IJsselmonde, Pernis, Charlois, Hoogvliet, Rozenburg.

'Totaal' verwijst naar de totale oppervlakte van de bassins in de overdekte zwembaden zonder de peuter- en kleuterbadjes. De hoeveelheden zwemwater voor de vijf onderscheiden activiteiten houden rekening met zaken als noodzakelijke diepte, lengte en breedte, oppervlakte en temperatuur. Niet alle bassins meegenomen in het totale water zijn geschikt voor alle activiteiten. De hoeveelheid water voor sport geeft aan hoeveel water geschikt is voor trainingen, wat nog niet betekent dat in die baden ook wedstrijd sport kan worden bedreven. Zie bijlage 1 voor specificatie van de bassins per zwembad.

Voor Rotterdam als geheel is er 1,08 m² overdekt zwembadwater beschikbaar per 100 inwoners van Rotterdam. Hierbij wordt gekeken naar alle bassins waarin gezwommen kan worden. Niet alle bassins zijn echter geschikt voor alle activiteiten. Soms zijn baden wel geschikt om zwemles in te geven, maar niet voor verenigingen om in te trainen. De hoeveelheid beschikbaar zwemwater ligt daarom voor de meeste activiteiten die we in dit rapport onderscheiden, iets lager dan de 1,08m² overdekt zwembadwater per 100 inwoners dat in totaal beschikbaar is.

Landelijke cijfers waarmee het Rotterdamse aanbod vergeleken kan worden, zijn er niet. Een veel gebezigde, zij het oudere norm is dat per 100 inwoners 1,0 m² overdekt zwemwater afdoende zou moeten zijn (Planologische Kengetallen, Kluwer, 2006)¹³. Deze norm stamt echter uit een tijd dat het sport-, beweeg- en vrijetijdslandschap er wezenlijk anders uit zag dan nu het geval is. Schoolzwemmen was in die tijd bijvoorbeeld nog gemeengoed, wat maakt dat er minder uren nodig waren voor leszwemmen na schooltijd waardoor dat toen minder een piektijd was dan nu vaak het geval is. Aan de andere kant bestaat de indruk dat de vraag naar zwemmen de afgelopen jaren wat is gedaald, wat maakt dat de gemeenten de actuele vraag nu met minder zwemwater zouden moeten kunnen accommoderen. Bovendien houdt de norm geen rekening met verschillen tussen gemeenten. Nog altijd is de vraag naar zwemmen onder etnische minderheden lager dan onder 'autochtone' Nederlanders. In de voorgenoemde oudere norm wordt daar geen rekening mee gehouden.

Informatie over de hoeveelheid beschikbaar zwemwater in de andere grote steden is niet beschikbaar, althans niet zoals in dit rapport gedefinieerd. Die is er wel voor bijvoorbeeld Groningen, Tilburg en Nijmegen. Groningen en Tilburg blijken over ongeveer evenveel oppervlakte overdekt zwemwater te beschikken als Rotterdam (resp. 1,1 en 1,3 m² per 100 inwoners versus 1,08 m² voor Rotterdam - 1,0 m² in de oude situatie met Charlois). Nijmegen zit daar wat overdekt openbaar zwemwater betreft duidelijk boven (1,7 m² per 100 inwoners). Daarmee vergeleken heeft Rotterdam in totaal dus net iets minder zwemwater dan deze steden. Echter, wanneer specifiek naar Noord wordt gekeken blijft dit deel van de stad achter bij de genoemde steden.

Bezoekcijfers

In de periode 2008-2015 is het aantal bezoeken aan Rotterdamse openbare, overdekte zwembaden gedaald. In 2008 waren er nog ruim 1,9 miljoen bezoeken. In 2015 waren dat er ruim 1,7 miljoen, een daling van 10 procent (tabel 2.2). In diezelfde periode groeide de omvang van de Rotterdamse bevolking met 6 procent. Per hoofd van de bevolking daalde het zwembadbezoek van 3,3 naar 2,8 (minus 18 procent). De gemeente heeft de ambitie om in 2030 het aantal bezoeken te laten groeien tot 1,8 miljoen bezoeken, het niveau van de periode 2009-2011. Ten opzichte van 2015 betekent dat een groei van 3 procent.

¹³ In Vlaanderen wordt voor overdekte zwembaden overigens een norm van 1,4 m² wateroppervlakte per 100 inwoners. Zie <https://www.bloso.be/SPORTINFRASTRUCTUUR/ONDERZOEKSPLANNING/Pages/Behoeftedonderzoek.aspx>. Onbekend is waarom de Vlamingen werken met een andere norm.

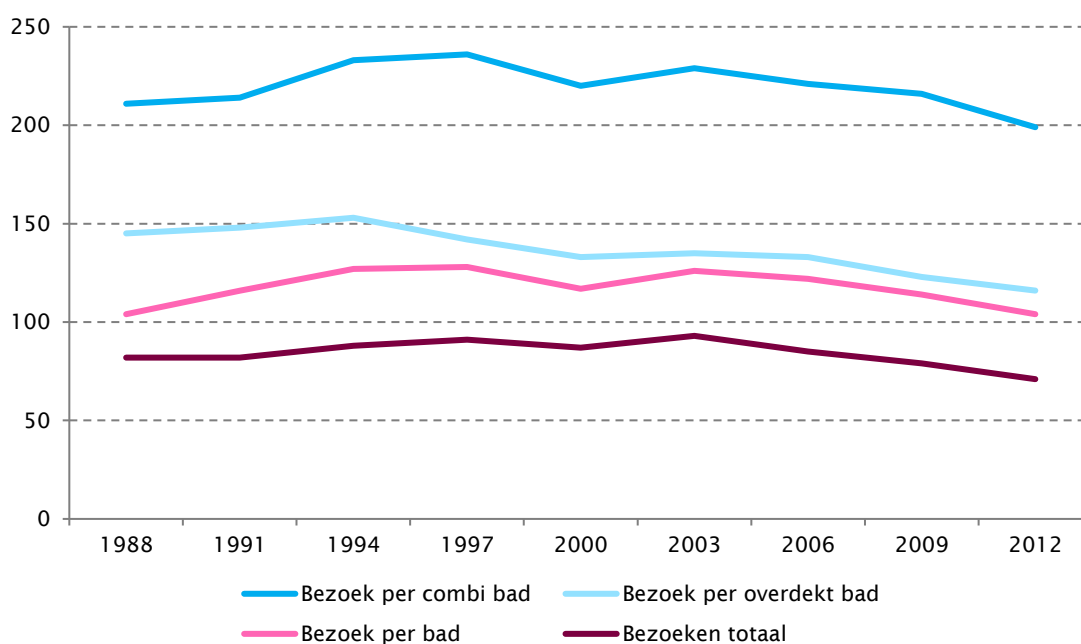
Tabel 2.2 Aantal bezoeken aan Rotterdamse openbare, overdekte zwembaden, afgezet tegen het aantal inwoners van Rotterdam

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezoeken	1.923.769	1.843.241	1.813.592	1.831.268	1.767.997	1.595.513	1.697.237	1.747.949
Inwoners	582.951	587.134	593.049	610.386	616.260	616.294	618.357	623.652
<i>Bez./inw</i>	3,3	3,1	3,1	3,0	2,9	2,6	2,7	2,8

Bron: gemeente Rotterdam; CBS Bevolkingsstatistiek

Dat de bezoeken aan de Rotterdamse zwembaden onder druk staan, hoeft op zich geen grote verbazing te wekken. Ook landelijk staan de bezoeken aan zwembaden al enige tijd onder druk (zie figuur 2.1). De achtergronden daarvan zijn divers. Belangrijke factoren in de dalende belangstelling voor zwemmen zijn: de opkomst van nieuwe flexibele beweegactiviteiten als fitness en hardlopen en de grotere systeemafhankelijkheid van zwemmen (complexe openingstijden); de commercie die achter die sporten zit; en de lange historie van zwemmen, die maakt dat veel zwemvoorzieningen gedateerd zijn of beginnen te raken, en dat andere sporten een 'hipper' imago hebben; (zie ook Van der Werff en Breedveld, 2013).

Figuur 2.1 Ontwikkeling bezoekcijfers* zwembaden landelijk, 1988-2012

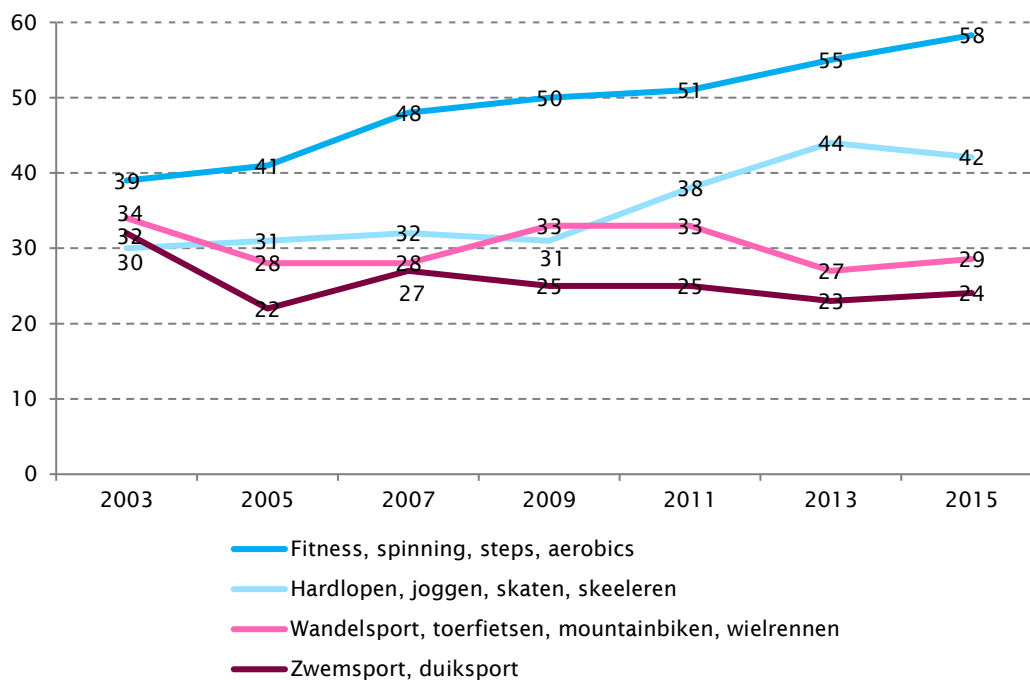
Bron: CBS (www.statline.cbs.nl)

* : bezoek per bad per jaar * 1.000; bezoek totaal * 1 miljoen.

2.2 Zwemdeelname in Rotterdam

Volgens de Vrijetijdsomnibus deed in 2015 62 procent van de Rotterdamse bevolking van 6-80 jaar twaalf keer per jaar of vaker aan sport (Gemeente Rotterdam OBI, 2016). Dat is iets lager dan landelijk het geval is¹⁴. Binnen het sporten neemt zwemmen, ondanks een licht dalende trend, nog steeds een belangrijke plaats in. Eveneens uit de Vrijetijdsomnibus komt naar voren dat 21 procent van de sportende Rotterdammers van 6-80 jaar minimaal één keer per jaar zwemt (Gemeente Rotterdam OBI, 2016). Daarmee staat zwemmen op de vierde plaats als het gaat om de meest beoefende sporten door personen die minimaal eens per jaar aan sport doen. Alleen fitness (conditie en kracht apart) en hardlopen worden vaker genoemd. Dit sluit aan bij het landelijke beeld. Om de ontwikkelingen in het zwemmen in Rotterdam te kunnen schetsen, zijn uit de Vrijetijdsomnibus van vier populaire sporten de deelnamecijfers voor de periode 2003-2015 naast elkaar gezet (figuur 2.2). Die cijfers bevestigen wat we al eerder zagen, namelijk dat sporten als hardlopen en fitness ook in Rotterdam ten koste van het zwemmen¹⁵ in de lift zitten. De laatste meting van het onderzoek laat geen verdere daling in de zwemparticipatie zien.

Figuur 2.2 Deelname aan vier populaire sporten (minstens 12 keer per jaar), sportende Rotterdammers van 6-80 jaar, 2003-2015 (in procenten)

Bron: Vrijetijdsomnibus 2003-2015 (gemeente Rotterdam), bewerking Gemeente Rotterdam, Onderzoek en Business Intelligence (OBI) / Mulier Instituut, 2016

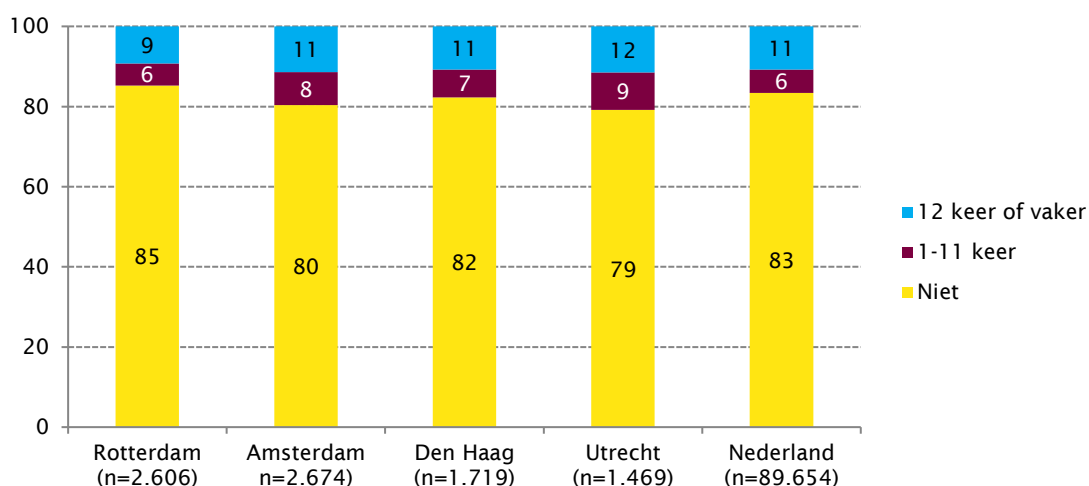
¹⁴ Zie Hoekman et al. 2009 voor een nadere uitleg waarom de sportdeelname in Rotterdam lager ligt dan het landelijke cijfer.

¹⁵ Het cijfer voor zwemmen wijkt vanwege een iets andere definitie af van de 21% zoals gerapporteerd in Gemeente Rotterdam OBI (2016).

Rotterdam versus andere grote steden

Vergelijken we het deelnemen aan zwemmen met de situatie in andere steden en in Nederland als geheel, dan lijken de cijfers erop te wijzen dat er in Rotterdam procentueel gezien iets minder mensen zwemmen dan in de andere grote steden en ook iets minder dan landelijk het geval is (figuur 2.3)¹⁶.

Figuur 2.3 Zwemdeelname in de vier grote steden, personen van 6-79 jaar, 2006-2014 (in procenten)

Bron: Obin (bewerking Mulier Instituut)

Verschillen naar leeftijd en etniciteit

In het voorgaande zijn cijfers gepresenteerd over het zwemmen voor Rotterdam als totaal. Die gegevens staan niet toe om te differentiëren naar specifieke groepen (of naar de gebieden die in het beleid worden onderscheiden). De 'Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012' biedt die mogelijkheid wel en biedt bovendien betere mogelijkheden om ook te kijken naar verschillen tussen leeftijdsgroepen en tussen mensen van verschillende etnische achtergronden. Hieruit komt naar voren dat de zwemparticipatie onder Rotterdammers van 17 jaar en ouder in geringe mate verschilt naar leeftijd. In een 'normale'¹⁷ week zwemt 4,4 procent van de Rotterdammers. Pas vanaf 75 jaar zien we dat beduidend minder mensen zwemmen (tabel 2.3). Naar etniciteit zien we duidelijke verschillen: onder

¹⁶ Voor deze analyse is geput uit de reeks 'Ongelukken en Bewegen in Nederland'(OBiN). Omdat de onderzoeksopzet op belangrijke punten afwijkt van de eerder aangehaalde Vrijtijdsomnibus, kunnen de antwoorden niet goed met die bron worden vergeleken. Omdat etnische minderheden in dit onderzoek niet heel goed zijn vertegenwoordigd, en de etnische achtergrond van Rotterdammers zeer divers is, mag verwacht worden dat de cijfers een relatief gunstig beeld schetsen van het deelnemen aan zwemmen in Rotterdam.

¹⁷ In de Gezondheidsenquête is de volgende vraag opgenomen: 'Neem in uw gedachten een normale week in de afgelopen maanden. Wilt u aangeven hoeveel dagen per week u de onderstaande activiteiten verrichtte en hoeveel tijd u daar gemiddeld op zo'n dag mee bezig was?' Bij sport konden maximaal vier sporten worden ingevuld. Voor de analyse zijn waterpolo en activiteiten als aquarobic ook gerekend tot zwemmen. Aan het onderzoek werkten 13.300 Rotterdammers mee.

Rotterdammers die in Nederland zijn geboren en waarvan de ouders in Nederland zijn geboren, ligt de zwemdeelname beduidend hoger dan onder Rotterdammers die niet in Nederland zijn geboren of waarvan de ouders niet in Nederland zijn geboren. Deze verschillen komen overeen met andere, landelijke cijfers (Wisse et al., 2009; Breedveld et al., 2015). Verwacht mag worden dat deze verschillen afnemen, wanneer zwemdeelname wordt beschouwd onder derde generatie allochtone Rotterdammers, maar gegevens hierover ontbreken.

Tabel 2.3 Zwemdeelname in Rotterdam in een ‘normale’ week, personen van 17 jaar en ouder, 2012 (in procenten)

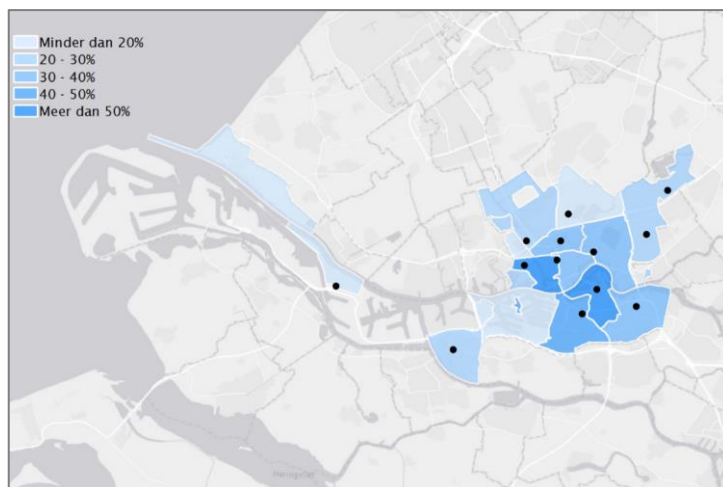
	Categorie	Zwemdeelname
Leeftijd	17 t/m 19 jaar	5,5%
	20 t/m 24 jaar	5,3%
	25 t/m 29 jaar	4,6%
	30 t/m 34 jaar	4,2%
	35 t/m 39 jaar	3,9%
	40 t/m 44 jaar	4,1%
	45 t/m 49 jaar	4,6%
	50 t/m 54 jaar	4,3%
	55 t/m 59 jaar	4,7%
	60 t/m 64 jaar	4,3%
	65 t/m 69 jaar	5,2%
	70 t/m 74 jaar	5,9%
	75 t/m 79 jaar	2,0%
	80 t/m of ouder	2,3%
Etniciteit	Autochtoon	5,1%
	Niet-westerse allochtoon	3,3%
	Westerse allochtoon	4,4%
Totaal		4,4%

Bron: Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012; bewerking Gemeente Rotterdam, Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

2.3 Verschillen binnen de stad

De cijfers over het deelnemen aan zwemmen naar etniciteit zijn relevant, omdat Rotterdam een gemêleerde etnische samenstelling van de bevolking kent. In 2015 hoorde de helft tot de ‘autochtone’ bevolking, acht procent kwam uit een ander EU-land, vijf procent komt uit een ander westers land en ruim een derde (38%) had een niet-westerse achtergrond. Die etnische diversiteit is in ‘Zuid’ en in ‘Noord’ min of meer vergelijkbaar, al doen zich in beide delen van de stad grote verschillen voor in de etnische samenstelling (zie kaart 2.2, waarbij vanwege het relatief grote verschil in zwemdeelname is gekeken naar het percentage niet-westerse allochtonen).

Kaart 2.2 Aandeel van niet-westerse allochtonen naar gebied, 2016

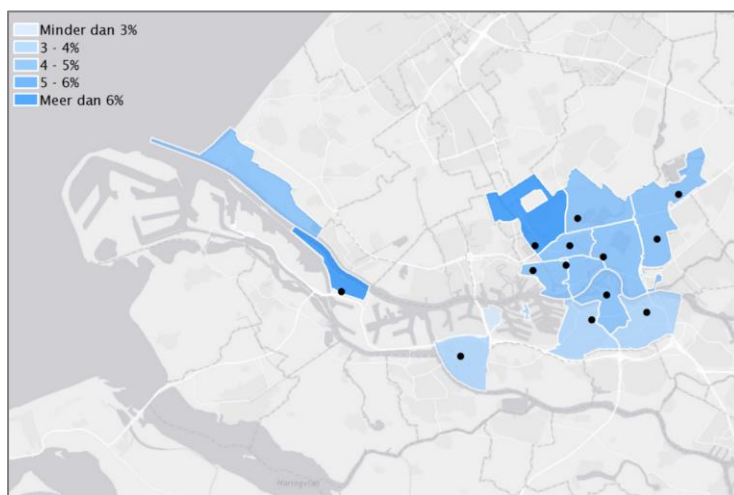

Bron: gemeente Rotterdam

Toelichting: zwarte stippen zijn de overdekte openbare zwembaden in Rotterdam

De andere bevolkingssamenstelling vertaalt zich ook in verschillen in het deelnemen aan zwemmen tussen de veertien gebieden die de gemeente telt (kaart 2.3). In 'Noord' zwemt 4,7 procent van de bevolking, en in 'Zuid' is dat 4,0. In vrijwel alle gebieden is zichtbaar dat het zwemmen onder Rotterdammers met een niet-Westerse achtergrond lager ligt dan onder Rotterdammers met een Nederlandse of westerse achtergrond¹⁸.

Kaart 2.3 Zwemdeelname naar gebied

Bron: Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012

Toelichting: zwarte stippen zijn de overdekte openbare zwembaden in Rotterdam

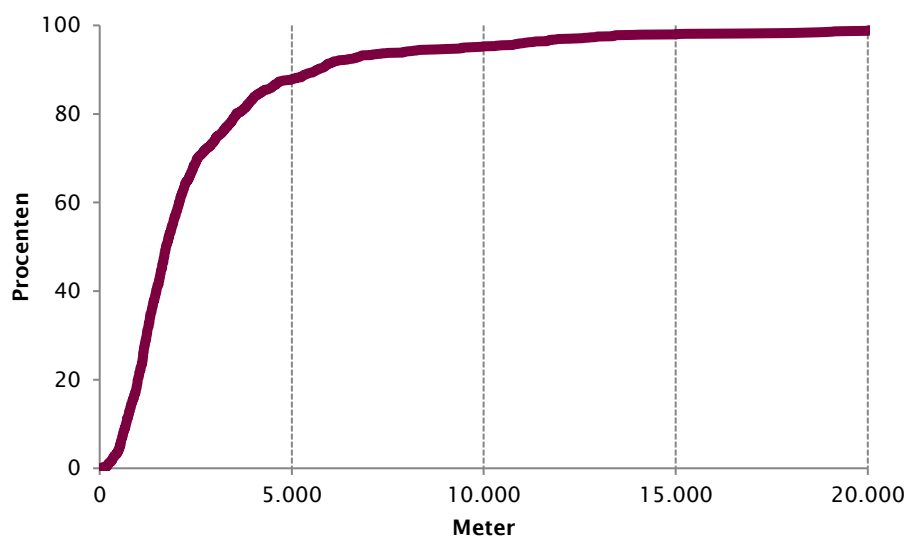
¹⁸ De verschillen in de stad zijn ook zichtbaar in het bezit van een zwemdiploma als de leerlingen starten met schoolzwemmen. Ruim drie kwart van de kinderen in Crooswijk en twee derde in Delfshaven, Charlois en Feijenoord had op dat moment geen zwemdiploma. Dat staat in schril contrast met kinderen in Rozenburg, waar 14 procent aan het begin van het schoolzwemmen geen zwemdiploma had.

Reisafstanden

Uit de figuren 2.4 en 2.5 valt af te lezen dat er niet overal in Rotterdam evenveel wordt gezwommen. Deels heeft dit te maken met de samenstelling van de bevolking. Vraag is of er ook een verband is met de beschikbaarheid van zwembaden in de buurt. Om die vraag te kunnen beantwoorden, kijken we naar de locatie van de zwembaden in relatie tot de woonlocatie van Rotterdammers.

Gemiddeld moet men in Nederland 2,5 kilometer afleggen naar het dichtstbijzijnde zwembad (Hoekman et al., 2013). Op basis van de cijfers van de acht gemeentelijke, overdekte zwembaden stellen we vast dat Rotterdammers gemiddeld 3 kilometer afleggen om naar ‘hun’ zwembad te komen¹⁹. Een op de vijf bezoekers moest hooguit één kilometer afleggen naar het zwembad, 58 procent woont nog geen twee kilometer van het zwembad en 88 procent woont binnen een straal van vijf kilometer (figuur 2.4). Naar het Afrikaanderplein, Alexander, Overschie en Hoogvliet wordt gemiddeld 2,0 tot 2,5 kilometer gereisd. De gemiddelde reisafstand naar De Wilgenring bedraagt het dubbele (4,5 km, figuur 2.5). Vermoedelijk hangt de grotere reisafstand van De Wilgenring samen met het feit dat dit een van de grotere en meer recent gebouwde Rotterdamse baden betreft, met een recreatiebad en een kleuterbassin.

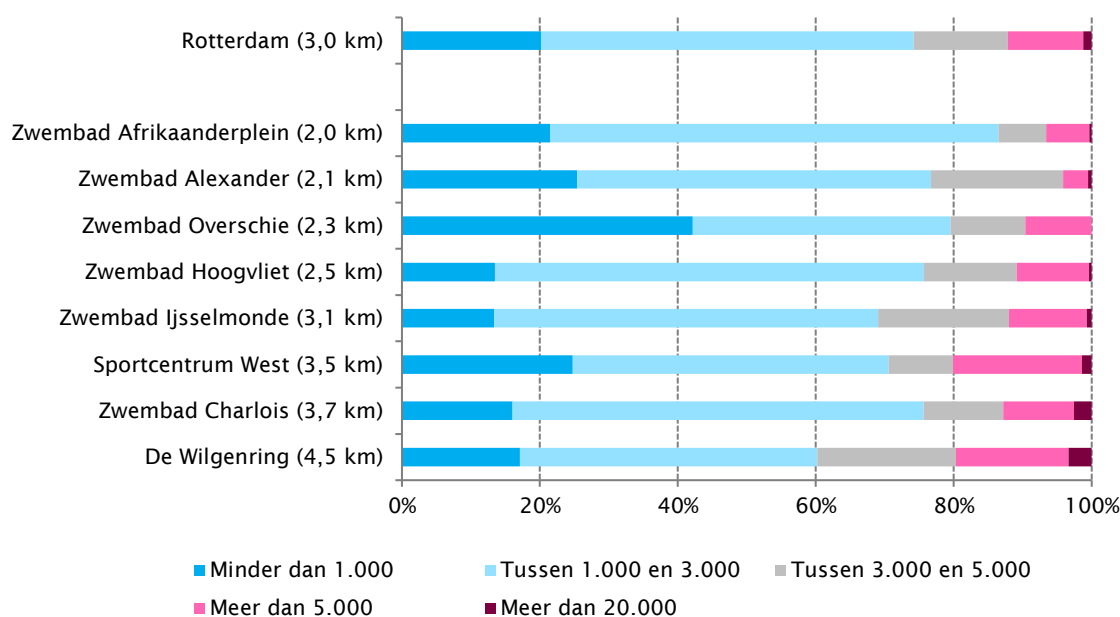
Figuur 2.4 Afgelegde afstand naar het bezochte zwembad, 2015

Bron: Klanttevredenheidsonderzoeken (Blauwhoff, 2015), bewerking Mulier Instituut

¹⁹ Cijfers op basis van de KTO's die in die zwembaden zijn uitgevoerd (Blauwhoff, 2015). Ook bij de vier zwembaden die worden geëxploiteerd door Sportfondsen Rotterdam zijn dezelfde klanttevredenheidsonderzoeken (KTO's) uitgevoerd, maar de postcodes van de bezoekers van die vier zwembaden zijn niet meer beschikbaar.

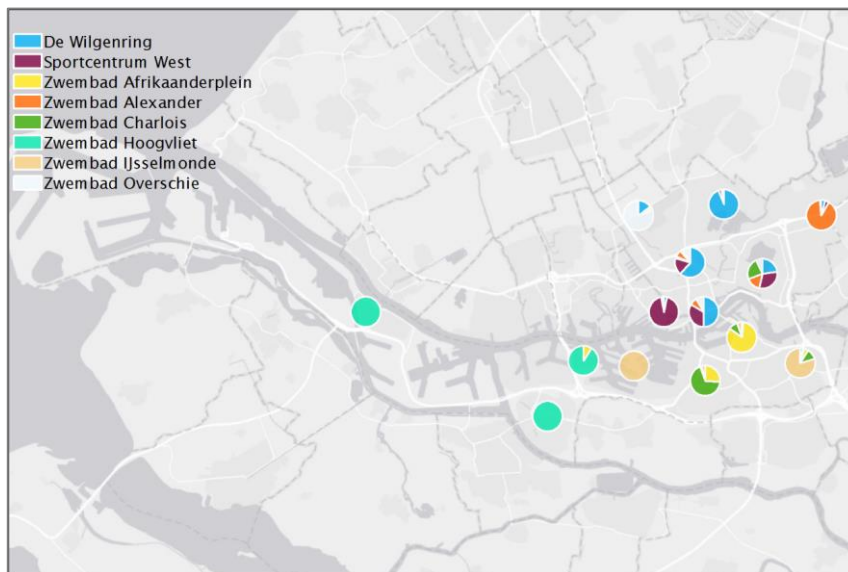
Figuur 2.5 Afstand die bezoekers hebben afgelegd naar het zwembad (in meters)

Bron: Klanttevredenheidsonderzoeken (Blauwhoff, 2015), bewerking Mulier Instituut

Duidelijk is dat het zwembadbezoek grenzen kent. Zwemmers zijn bereid ‘enige’ afstand af te leggen naar een bad, maar die reisbereidheid is niet onbeperkt. Die grenzen aan de reisbereidheid worden ook duidelijk als we een blik werpen op de zwembaden waar inwoners gebruik van maken (kaart 2.4). Er blijkt een duidelijke samenhang te zijn tussen het gebied waar men woont en het zwembad dat men bezoekt. De respondenten woonachtig in Hoogvliet bezoeken bijvoorbeeld allemaal zwembad Hoogvliet en de respondenten uit Prins-Alexander kozen voor Zwembad Alexander. In Kralingen-Crooswijk kiezen de mensen voor verschillende zwembaden, maar dat komt doordat het Oostelijk Zwembad - net als de andere zwembaden van Sportfondsen Rotterdam - niet in dit deel van de analyse is meegenomen.

Kaart 2.4 Herkomst van bezoekers van acht zwembaden

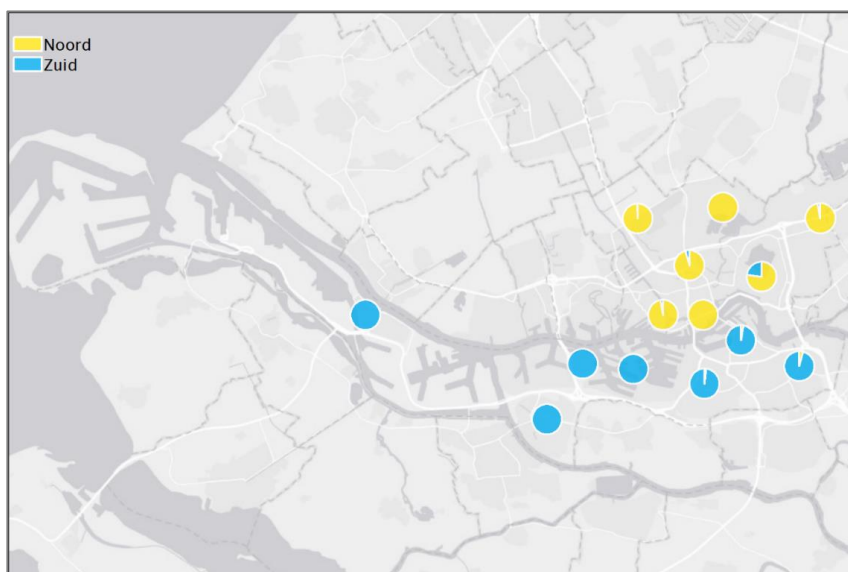

Bron: Klanttevredenheidsonderzoeken (Blauwhoff, 2015), bewerking Mulier Instituut

Toelichting: de kaart laat zien hoeveel van de inwoners uit een bepaald gebied (uitgedrukt in percentage van de inwoners) naar welk zwembad gaan

Kijken we alleen naar een verdeling van de stad tussen 'Noord' en 'Zuid', dan zien we dat de Maas kennelijk fungeert als waterscheiding in de stad (kaart 2.5). Het gros van de Rotterdammers steekt niet de Maas over om te gaan zwemmen. Vermoedelijk hebben de A20 in het noorden (en andere snelwegen in en om Rotterdam) een zelfde belemmerende invloed, niet alleen voor zwemmen overigens, maar dat is niet onderzocht.

Kaart 2.5 Herkomst van bezoekers van acht zwembaden, verdeling naar Noord en Zuid

Bron: Klanttevredenheidsonderzoeken (Blauwhoff 2015), bewerking Mulier Instituut

Toelichting: de kaart laat zien hoeveel procent van de inwoners uit een bepaald gebied naar een zwembad gaat dat in Noord (geel) of dat in Zuid (blauw) gelegen is.

De figuren 2.4 en 2.5 zijn gebaseerd op data van losse kaartverkoop. In de tabel 2.4 is deze analyse weergegeven voor abonneementhouders. In totaal zijn in deze analyse 37.393 abonneementhouders meegenomen van 12 zwembaden. Deze tabel bevestigt het eerder gepresenteerde beeld: veel zwembaden hebben duidelijk een wijkfunctie en, met uitzondering van het bad aan het Afrikaanderplein, steken Rotterdammers niet snel de Maas over om ‘aan de overkant’ te zwemmen. Het zwembad Afrikaanderplein trekt als enige bad zowel uit het noorden van de stad als uit het zuiden van de stad bezoekers.

Tabel 2.4 Herkomst van abonneementhouders* van zwembaden naar gebieden in de stad (in procenten)

Zwembad	Noord								Zuid					Totaal	N	Z
	Centrum	Delfshaven	H-S	Overschie	Pr. Alex	Kralingen-Crooswijk	Hoek van Holland	Noord	Charlois	Hoogvliet	Feijenoord	Pernis				
De Wilgenring	0	1	85	2	2	2	0	8	0	0	0	0	0	100	99	1
West	3	86	5	1	1	2	0	2	0	0	1	0	0	100	99	1
IJsselmonde	0	1	1	0	1	1	0	0	5	0	17	74	0	100	4	96
Afrikaanderplein	4	0	0	0	0	50	0	0	3	0	42	1	0	100	54	46
Alexander	0	0	2	0	94	3	0	0	0	0	0	0	0	100	99	1
Charlois	0	1	0	0	0	0	0	1	65	0	28	5	0	100	2	98
Hoogvliet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	93	0	0	7	100	0	100
Overschie	0	5	14	75	1	3	0	1	0	2	0	0	0	100	98	2
Noord	7	5	17	1	1	3	0	63	1	0	3	0	0	100	97	3
Oostelijk Zwembad	11	1	6	0	11	60	0	4	1	0	4	0	0	100	95	5
Oostervant	24	55	0	1	1	2	0	11	1	0	3	0	0	100	95	5
Zevenkampsering	0	0	4	0	93	2	0	0	0	0	0	0	0	100	99	1

Bron: gemeente Rotterdam, bewerking Mulier Instituut.

*Toelichting: bevat ook zwemlessen en doelgroepzwemmen. Vetgedrukt het aandeel abonneementhouders uit het eigen gebied.

3. Ervaringen van stakeholders

Nadat we in het vorige hoofdstuk het relevante cijfermateriaal bij elkaar hebben geplaatst, bezien we in dit hoofdstuk de ervaringen van de diverse deskundigen en stakeholders die in het kader van de te ontwikkelen planningsnorm in overleg met de gemeente zijn geïnterviewd: zwembadbedrijfsleiders (3.1), verenigingen (3.2) en commerciële zwemlesaanbieders (3.3). Het doel is om een gevoel te krijgen bij de interpretatie van het norminstrument en achtergrondinformatie te vergaren over het zwemmen en de zwembaden in Rotterdam. Er is gezocht naar kansen en beperkingen en er is gevraagd naar huidige ervaringen van het zwembadgebruik.

3.1 Zwembadbedrijfsleiders

In de gesprekken met de bedrijfsleiders c.q. zwembadmanagers²⁰ is met name de software en orgware aan bod gekomen om zo enkele randvoorwaarden voor de planningsnorm te bespreken. Dit geeft een bredere visie op het zwembadgebruik in Rotterdam dan wanneer enkel naar de beschikbare hardware wordt gekeken. De Rotterdamse zwembadbedrijfsleiders gaven in de gesprekken enkele knelpunten in de vraag naar en het aanbod van zwemwater. Het belangrijkste knelpunt richt zich op de programmering van de zogenaamde piekuren ('prime-time'). Dit zijn de uren tussen 15:00-19:00 waarop de zwembaden meer vraag krijgen naar zwemwater dan zij in aanbod kunnen leveren. Met name het accommoderen van verenigingen op deze uren is lastig. In de planning van de verschillende activiteiten voor de planningsnorm dienen keuzes gemaakt te worden welke activiteiten op welke tijdstippen plaats kunnen vinden. In recente ontwikkelingen is te merken dat verenigingen graag willen groeien en ook uren buiten prime-time aannemen wanneer er geen andere uren beschikbaar zijn. Dit zorgt voor meer spreiding en minder druk op de capaciteit van de zwembaden op de piekuren. Met betrekking tot de daluren is er nog wel ruimte in de programmering.

Een tweede knelpunt dat naar voren komt, is dat er volgens de bedrijfsleiders te weinig zwemwater beschikbaar is om leszwemmen en schoolzwemmen voldoende te accommoderen. De zwembaden kennen voor het leszwemmen wachtlijsten die uiteenlopen van vier, vijf maanden naar maximaal veertien maanden op de zaterdag. De lengte van de wachtlijst verschilt per dag waarop zwemles wordt aangeboden. Een korte wachtlijst voor diploma A wordt niet als een groot probleem gezien, echter zouden er geen wachtlijsten voor het B- en C-diploma moeten zijn, hetgeen nu wel het geval is. De wachtlijsten kunnen duiden op gebrek aan zwemwater binnen de gemeente Rotterdam, in de planningsnorm wordt berekend of dit ook zo is in de volledige benutting van de zwembaden. Ook voor het schoolzwemmen wordt aangegeven dat er te weinig zwemwater is om dit volledig te accommoderen. Er zijn Rotterdamse scholen die uitwijken naar de buurgemeenten, aldus de bedrijfsleiders.

Een derde knelpunt dat wordt aangedragen, speelt met name bij de gemeentelijke openbare zwembaden. Hier wordt aangegeven dat het soms lastig is om flexibel om te gaan met de programmering, doordat veranderingen niet snel door te voeren zijn. Dit komt door het verschil in doorlooptijd van de gemeentelijke processen en de processen in het zwembad. Overigens wordt ook aangegeven dat flexibilisering niet altijd wenselijk hoeft te zijn: zwembaden hebben een grote groep

²⁰ Bij de gemeentelijk baden wordt gesproken van 'bedrijfsleiders', bij Sportfondsen van 'zwembadmanagers'. Hier houden we de terminologie van de gemeente aan.

vaste bezoekers die op vaste uren gebruikmaken van het zwembad. Zij moeten deze mogelijkheden blijven houden. In de Sportfondsenbaden speelt dit knelpunt minder. Hier wordt aangegeven dat de flexibiliteit erg groot is: wanneer een activiteit niet rendabel blijkt, kan deze relatief snel stopgezet worden. De mogelijkheid tot flexibel programmeren leidt tot meer mogelijkheden om activiteiten aan een ideaaltypisch rooster aan te passen, waarmee de zwembaden een optimale bezetting kennen.

Naast dat er knelpunten zijn, zijn er ook zaken waar de bedrijfsleiders van de zwembaden tevredenheid over tonen. Met betrekking tot het activiteitenaanbod geven zij aan tevreden te zijn met het schoolzwemmen en dat dit een activiteit is die ook zeker moet blijven bestaan. Enerzijds vanuit maatschappelijk oogpunt, omdat zij hier een rol voor de gemeente tot uitdrukking zien komen in de bevordering van zwemveiligheid. Anderzijds omdat het schoolzwemmen zorgt voor de programmering overdag. Aangegeven werd dat het schoolzwemmen een belangrijke afnemer van zwemwater vormt en zo bijdraagt aan een positieve exploitatie van de Rotterdamse zwembaden. De zogeheten 'warmwaterdagen' is een andere activiteit waar de zwembaden tevreden over zijn. Het is van belang om doelgroepen als ouderen en baby/peuters te accommoderen in het zwembad. Met name voor ouderen heeft zwemmen ook een sterke sociale functie. Hier dient rekening mee gehouden te worden in de programmering die als basis dient voor de planningsnorm. Het feit dat dus niet op alle dagen schoolzwemmen geprogrammeerd kan worden, is hier van belang, doordat het water warm is en er andere activiteiten overdag zijn.

Een tweede punt van tevredenheid ligt in de verschillende samenwerkingen die de zwembaden aangaan. Een samenwerking die goed verloopt, is de samenwerking met de verenigingen. Met name door de bedrijfsleiders van de gemeentelijke zwembaden in het zuiden van Rotterdam wordt aangegeven dat zij met verenigingen goede afspraken kunnen maken, ook als er geen personeel van het zwembad zelf aanwezig is. Dit zorgt voor meer verantwoordelijkheid van de vereniging ('sleutelgebruik'). Voor het plannen van activiteiten houdt dit in dat verenigingen ook op uren in het bad aanwezig kunnen zijn dat er geen personeel is, wat leidt tot ruimere mogelijkheden voor het aanbod/gebruik van zwemwater.

Een ander punt van gesprek is de achtergrond van de bezoekers die naar de zwembaden komen. De Rotterdamse zwembaden geven aan dat de baden voornamelijk een wijkfunctie hebben. De activiteiten worden aangepast op de doelgroepen die in de wijk wonen. Er komen volgens de geïnterviewde bedrijfsleiders niet veel bezoekers van buiten de gemeentegrenzen naar de zwembaden.

Op de vraag of de zwembaden voldoende bezoeken hebben, geven de bedrijfsleiders van de gemeentelijke zwembaden aan dat het altijd meer mag zijn. Niet op de piekuren, want daar wordt vaak al de maximale capaciteit van het zwembad benut. Echter op de daluren is er nog mogelijkheid om meer bezoeken te trekken. Vanuit Sportfondsen wordt aangegeven dat zij vrij stabiel zijn in hun bezoekersaantallen en een hoog bezoekniveau willen handhaven. Om dit te realiseren is service nodig.

Zwemmen komt, volgens de bedrijfsleiders, steeds meer in concurrentie met andere vrijetijdsactiviteiten en heeft vaak een oubollig imago²¹. Dit zou moeten veranderen. Zwemmen moet meer geassocieerd gaan worden met waarden als ontspanning, vitaal en fit. Verbeteringen in de bedrijfsvoering, zoals meer klantgericht werken, kunnen bijdragen aan het realiseren van een hoger bezoekersaantal, conform de ambitie van de gemeente.

De gemeente heeft een groeiambitie uitgesproken voor de zwembaden (van 1,7 in 2015 naar 1,8 miljoen bezoeken per jaar in 2030). De zwembaden geven aan dat het mogelijk en wenselijk is om in deze stijging te voorzien. Echter wordt er wel aangegeven dat deze stijging op een duurzame manier moet gebeuren. Niet enkel door acties op korte termijn om de bezoekersaantallen omhoog krijgen, maar er moet ook gekeken worden naar de programmering en de financiën. Wat programmering betreft is bijvoorbeeld het leszwemmen veranderd. Eerder werden er twee keer in de week kortere lessen georganiseerd, terwijl het nu veel vaker één keer per week een langere les is. Dit heeft (neerwaartse) invloed op de bezoekersaantallen. Vanuit de Sportfondsenbaden wordt aangegeven dat, om de ambitie van de gemeente te bewerkstelligen, er meer zwemwater nodig is.

Er wordt tussen de zwembaden onderling geen concurrentiestrijd ervaren. Alle openbare zwembaden in Rotterdam werken samen in Stichting Promotie Rotterdamse Zwembaden. De bedrijfsleiders zijn goed te spreken over de onderlinge samenwerking. Er is overleg en bij ziekte rouleert het personeel zoveel mogelijk. Bij de bestrijding van de wachtlijsten voor het zwemlessen kan nog beter worden samengewerkt, zodat er meer zicht komt op 'dubbele inschrijvingen' (mensen die zich in meer dan één zwembad hebben aangemeld). Dit zorgt voor meer spreiding in en efficiëntere benutting van de beschikbare capaciteit in Rotterdam. De managers van de Sportfondsenbaden hebben maandelijks intern overleg en zijn goed op de hoogte van de situatie in de verschillende zwembaden.

De bedrijfsleiders herkennen dat de stad verandert van samenstelling (groei van het aandeel niet-westerse allochtonen, vergrijzing) en proberen daar hun aanbod op af te stemmen. Zij zien dat zwemdeelname onder (met name niet-westerse) allochtonen achterblijft. Er bestaan volgens de bedrijfsleiders zowel culturele als financiële drempels bij de groep allochtonen om (meer) gebruik te maken van de zwembaden. Zo zijn zij vaak niet opgegroeid met de Nederlandse zwemcultuur. Wellicht dat een meer 'badhuis'-achtige setting hierin behulpzaam kan zijn.

²¹ Fitness is een van deze activiteiten die concurreert met zwemmen. Fitness heeft een beter imago en is met de komst van prijsvechters op deze markt soms zelfs een goedkopere optie dan zwemmen. Hierdoor wordt fitness soms eerder gekozen dan zwemmen. Een oplossing zou volgens de bedrijfsleiders zijn om volgens een 'one-fit' principe te gaan werken, waar mensen met één pas verschillende sporten kunnen doen. Dit is een van de manieren om meer bezoekers te trekken.

Ouderen vormen een interessante groep om te betrekken bij het zwemmen, omdat zij de waarde van zwemmen al in hun jeugd hebben meegekregen en omdat zij vaak tijdens de klassieke ‘daluren’ overdag wel kunnen zwemmen. Zeker voor de oudste groep (75+) gelden soms fysieke beperkingen. De bedrijfsleiders signaleren dat de warmwaterdagen en de sociale functie van het zwemmen belangrijk zijn voor deze groep. Het zwembad als ontmoetingsplaats, met naast zwemmen ook andere activiteiten, is een mogelijkheid die nu ook al door zwembaden wordt verkend.

Als laatste is de vraag gesteld wat de gemeente kan doen om te ondersteunen in toekomstige veranderingen. De Stichting promotie Rotterdamse zwembaden zou een nog grotere rol²² kunnen spelen in het aantrekkelijk maken van het zwemmen door bijvoorbeeld campagnes op te zetten en mensen aan te moedigen te gaan zwemmen. Ook wordt één gezamenlijke huisstijl voor de openbare zwembaden als instrument ten behoeve van zwempromotie gezien.

Conclusie

Concluderend stellen we vast dat wat betreft software en orgware het van belang is om in de planningsnorm en de scenario's rekening te houden met een aantal zaken. Eén daarvan is de programmering in de zwembaden. Hierbij is de programmering op piekuren van belang (knelpunt rond de tijden 15:00-19:00), de programmering van schoolzwemmen en leeszemmen en de mogelijkheid tot flexibiliteit in de programmering. Daarnaast is het van belang om rekening te houden met de duidelijke wijkfunctie van veel van de zwembaden. Als laatste dient rekening te worden gehouden met de groei van de bevolking en het karakter van deze groei. Hierbij zijn de groeiende groep ouderen en etnische minderheden onderscheidend.

3.2 Verenigingen

Er is een bijeenkomst georganiseerd voor verenigingen uit de omgeving van Rotterdam die structureel gebruikmaken van de Rotterdamse zwembaden. De bijeenkomst is georganiseerd om enerzijds verenigingen te betrekken bij het onderzoek en anderzijds om input van de lokale gebruikers mee te nemen. In totaal hebben 29 verenigingen die in Rotterdam actief zijn, een uitnodiging ontvangen voor deze bijeenkomst. Bij de uitnodiging is een enquête meegestuurd om extra informatie te verzamelen over relevante zwembadvraagstukken. Hierna volgt een korte samenvatting van de bijeenkomst en worden de resultaten van de enquête toegelicht.

Van de 29 verenigingen die een uitnodiging met enquête hebben ontvangen, hebben vijftien verenigingen de enquête ingevuld geretourneerd en waren tien verenigingen aanwezig bij de bijeenkomst. De onderwerpen hebben betrekking op de verenigingssituatie, de beschikbaarheid van badwater en de toekomstvisie van de vereniging.

²² De gemeente heeft begin 2015 al de ‘Zwemapp’ gelanceerd om zwemmen in Rotterdam aantrekkelijker te maken.

In Rotterdam zijn verschillende typen verenigingen actief. Het gaat hierbij om:

- zwemverenigingen (incl. waterpolo);
- duikverenigingen;
- verenigingen voor reddend zwemmen (o.a. de Reddingsbrigade);
- verenigingen die activiteiten aanbieden voor mensen met een beperking;
- combiverenigingen: dit zijn verenigingen die meerdere activiteiten aanbieden.

De grootte van de verenigingen varieert van een vereniging met ongeveer 50 leden tot een vereniging met bijna 800 leden.

Vanuit de planningsnorm is voor elke activiteit een definitie opgesteld om te meten in welke mate het badwater geschikt is om een activiteit in te organiseren. De definitie die voor sport is opgesteld, is getoetst bij de verenigingen. De verenigingen hechten waarde aan (voldoende) geschikt badwater om de sportactiviteiten in te kunnen organiseren en gaven aan dat de definitie voor sport overeenkomt met badwater dat voor sportactiviteiten geschikt is. De verenigingen hebben daarbij wel benoemd dat in de huidige situatie meerdere verenigingsactiviteiten worden georganiseerd in badwater dat formeel niet voldoet aan de opgestelde definitie. Dit heeft vooral te maken met de diepte van bassins. In Rotterdam beschikken vijf²³ bassins over een juiste diepte voor de wedstrijdsport. Er is tevens benoemd dat het belangrijk is om de praktijksituatie niet uit het oog te verliezen.

Uit de enquête blijkt dat zeven van de vijftien verenigingen op dit moment een ledenstop of wachtlijst hebben. Van deze zeven verenigingen geven zes verenigingen aan dat dit te maken heeft met het feit dat de capaciteit van badwater onvoldoende is. De Reddingsbrigade heeft benoemd dat er in totaal 250 mensen op de wachtlijst staan. De Reddingsbrigade geeft ook aan dat er niet voldoende badwater beschikbaar is op de gewenste tijden. Als er gekeken wordt naar de knelpunten bij het huren van badwater op gewenste tijden, dan wordt onvoldoende capaciteit opnieuw benoemd. De drie meest genoemde knelpunten hebben te maken met:

- beschikbaarheid: er is al een andere vereniging c.q. commerciële activiteit;
- onvoldoende kader: te hoge eisen aan kader en te weinig kader op gewenste tijden;
- financieel: de huurprijs voor het badwater is te hoog.

Mede vanwege de onvoldoende beschikbare capaciteit van badwater, wordt gebruikgemaakt van zwembaden buiten Rotterdam. Het gevolg van het uitwijken naar verschillende zwembaden zorgt voor een versplintering van de vereniging en wordt door de verenigingen als een onwenselijke situatie gezien. Omgekeerd zijn er ook gebruikers van Rotterdamse zwembaden die voornamelijk een achterban van buiten Rotterdam kennen. Dat zijn bijvoorbeeld oud-inwoners die voor hun zwemactiviteiten blijven terugkomen.

De resultaten van de enquête laten zien dat acht van de vijftien verenigingen meer badwater willen huren als de huurprijs per uur gelijk blijft aan het huidige tarief. Het gaat hierbij om een gemiddelde extra afname van drie tot vier uur per week. Tot slot hebben elf van de vijftien verenigingen uitgesproken dat zij de komende drie tot vijf jaar een toename van het aantal leden ambiëren. Dit moet onder meer gerealiseerd worden door het aanbod van nieuwe activiteiten.

²³ Huidige situatie: 3 bassins geschikt. Met het nieuwe 50-meterbad dat in 2017 gereed is zijn 5 bassins geschikt.

Alle verenigingen met de ambitie om meer leden te hebben, geven aan dat dat de groeiambities in de huidige situatie niet gehaald kunnen worden, onder andere vanwege:

- ongunstige locatie van het zwembad;
- ongunstige tijdstippen waarop de vereniging actief is;
- onvoldoende kwaliteit/functionaliteit van bassins;
- onvoldoende verenigingskader;
- onvoldoende ruimte in de begroting om meer badwater af te nemen.

De verenigingen ervaren de hoogte van tarieven als knelpunt. Dit geldt vooral bij verenigingen die geen sportactiviteiten aanbieden. Er geldt een hogere huurprijs voor het aanbieden van instructie, dan voor sport. Dit zorgt ervoor dat verenigingen keuzes maken in het aanbod van de activiteiten en niet het gewenst aantal uren afnemen. Ten aanzien van dit discussiepunt is aangegeven dat de planningsnorm in beginsel geen betrekking zal hebben op de (hoogte van) gehanteerde tarieven. Dit is een beleidsmatig c.q. bedrijfseconomisch onderwerp dat een planningsnorm te ingewikkeld en daarom niet hanteerbaar maakt.

3.3 Commerciële zwemlesaanbieders

In Rotterdam zijn verschillende partijen die zwemlessen aanbieden, te weten openbare zwembaden, verenigingen en commerciële aanbieders. Voor dit onderzoek zijn acht commerciële zwemlesaanbieders benaderd²⁴ waarvan er zes hun medewerking aan het onderzoek hebben verleend. Vier commerciële aanbieders maken gebruik van openbare zwembaden (Sportcentrum West, Charlois, IJsselmonde, Overschie, De Zeehond en de Wilgenring) in Rotterdam. De twee andere aanbieders maken gebruik van een fitnesscentrum en een welzijnsinstelling. Commerciële aanbieders zijn ook buiten Rotterdam actief en opereren soms zelfs nationaal. De commerciële zwemlesaanbieders zijn bevraagd op de knelpunten en groeimogelijkheden die zij ervaren in Rotterdam.

Drie aanbieders hebben tussen de 250-400 leskinderen; de andere drie hebben minder dan 100 lezwemmers. Twee ervan verwachten groei. Drie van de zes aanbieders hebben geen wachtlijsten. Van de andere drie aanbieders geven twee aanbieders aan dat ze een kleine wachtlijst hebben, die snel weggewerkt kan worden. Eén van de aanbieders heeft een wachtlijst van een aantal maanden tot een jaar.

Over het algemeen zijn de zwemlesaanbieders tevreden met de bestaande situatie in de openbare baden. Men geeft aan dat er een goede relatie met het zwembad is. Eén aanbieder is minder enthousiast. Eén aanbieder vindt het niet prettig dat diplomazwemmen onder de normale lestijden moet. Hierdoor is er weinig ruimte voor uitbreiding. Twee aanbieders geven aan dat het rooster vaak te vol zit. Eén daarvan zou graag willen uitbreiden, maar dat is niet mogelijk. De andere aanbieder zou graag willen schuiven in tijden, wat niet mogelijk is.

²⁴ De acht aanbieders zijn: David Lloyd, Swimbee, Swimkids zwemles, Zero2Hero, Zwemles4, Zwemschool de Kikkersprong, Zwemschool Aquajoy, Zwemschool Turbo. Met Zwemschool Aquajoy en zwemschool Turbo is niet gesproken. Voor dit onderzoek is er gezocht naar zwemlesaanbieders via de gemeente Rotterdam, via NPZ/NRZ, via ZON en via internet. Het aandeel commerciële zwemlesaanbieders in Rotterdam dat is gevonden is vrij laag.

Allebei de aanbieders in de niet-openbare baden zijn tevreden met de huidige situatie. Over het diplomazwemmen dat wel in openbare baden plaatsvindt, zijn zij ook tevreden. Zij zien geen belemmeringen met hun huidige situatie. Ze zijn tevreden met de baden waarin zij zwemmen. Zij zien voor de toekomst geen verandering om in de openbare zwembaden leszwemmen te geven. Voor de één speelt daarin mee dat men in een eigen bad meer mogelijkheden heeft, voor de ander vormt de huurprijs een belemmering (met oog op de grootte van de groep).

De aanbieders in de openbare zwembaden willen verder uitbreiden en vragen om meer zwemwater. Twee van hen hebben de wens om naar Noord uit te breiden. De twee aanbieders in de niet-openbare zwembaden geven aan niet echt wensen te hebben. Eén van hen geeft aan vooral alles in eigen beheer te houden, en heeft geen behoefte aan meer water in de openbare zwembaden.

Conclusie

Op basis van deze van de commerciële zwemlesaanbieders verkregen informatie lijkt de leszwemcapaciteit nog niet volledig benut. De meeste commerciële aanbieders kennen immers geen of korte wachtlijsten. Zij zijn tevreden over de huidige situatie, maar zien wel uitbreidings-mogelijkheden, met name in het noorden van de stad. Dat zou betekenen dat er meer druk op de capaciteit van deze baden komt.

4. Naar 2030: veranderingen in de bevolkingssamenstelling

De hier te ontwikkelen planningsnorm kent 2030 als horizon. De vraag die voorligt, is of de gemeente Rotterdam in 2030 over voldoende zwemwater beschikt om de beleidsdoelstellingen zoals geformuleerd in het Beleidskader te behalen.

Als startpunt voor een dergelijk perspectief is relevant dat Rotterdam er tussen nu en 2030 naar verwachting 52.000 inwoners bij krijgt, wat neerkomt op een toename van 8% (tabel 2.4). In 'Noord' is de stijging 9%, in 'Zuid' 6% (tabel 4.1). In Stadscentrum en Overschie neemt het aantal inwoners toe met 33 procent. In Prins Alexander (+3%), Rozenburg (+2%) en Charlois (+1%) is de verwachte bevolkingsgroei beperkt.

Tabel 4.1 Ontwikkeling in het aantal inwoners per gebied*, 2015 en 2030

		Aantal inwoners		Groeï in het aantal inwoners	
		2015	2030	Aantal	In %
Noord	Prins Alexander	94.121	97.134	3.013	3%
	Delfshaven	75.124	76.774	1.650	2%
	Kralingen-Crooswijk	52.075	57.776	5.701	11%
	Noord	51.316	54.597	3.281	6%
	Hillegersberg-Schiebroek	43.444	45.863	2.419	6%
	Stadscentrum	32.125	42.638	10.513	33%
	Overschie	16.770	22.231	5.461	33%
Totaal Noord**		364.975	397.013	32.038	9%
Zuid	Feijenoord	73.079	81.433	8.354	11%
	Charlois	65.308	65.935	627	1%
	IJsselmonde	58.938	62.512	3.574	6%
	Hoogvliet	34.187	36.627	2.440	7%
	Rozenburg	12.388	12.625	237	2%
	Pernis	4.794	5.009	215	4%
Totaal Zuid		248.694	264.141	15.447	6%

Bron: Gemeente Rotterdam

*Exclusief bedrijfsterreinen.

** Hoek van Holland is buiten beschouwing gelaten.

4.1 Veranderingen in de leeftijdsopbouw in Rotterdam

De verwachting is dat het aandeel ouderen in 2030 in de Rotterdamse bevolking iets hoger ligt dan in 2015 (tabel 4.2 en figuur 4.1).²⁵ Voor wat betreft de jongste jeugd doen zich - verhoudingsgewijs - geen grote verschillen voor. Het aandeel mensen in de werkzame leeftijd lijkt wat te dalen. Voor het zwemmen is dat in zoverre relevant, dat dit mogelijkheden biedt om met name voor de activiteiten 'Doelgroepen', 'Banenzwemmen' en 'Pretzwemmen' de zware belasting in de druk bezette avonden wat te verlichten, ten gunste van het zwemmen overdag. Van de eerder gemelde stijging met 52.000 inwoners komen er 10.000 voor rekening van de categorie 0-19 jaar, 16.000 in de categorie 20-64 jaar, en 26.000 in de categorie 65 jaar en ouder.

Tabel 4.2 Ontwikkelingen in de leeftijdsopbouw van de inwoners van Rotterdam, 2015 en 2030

	Aantal inwoners		Verdeling		Groeï 2015-2030	
	2015	2030	2015	2030	Aantallen	Procenten
0-19 jaar	137.283	147.000	22%	22%	9.717	7%
20-64 jaar	392.762	409.000	63%	61%	16.238	4%
65 jaar en ouder	93.920	120.000	15%	18%	26.080	28%
Totaal	623.965	676.000	100%	100%	52.035	8%

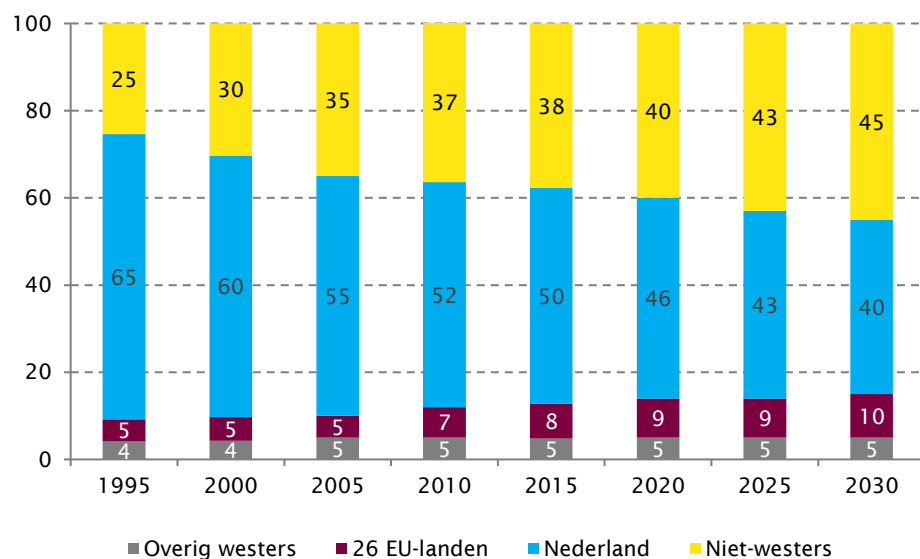
Bron: gemeente Rotterdam (incl. bedrijfsterreinen en Hoek van Holland)

4.2 Veranderingen naar etniciteit

De stad verandert niet alleen naar leeftijdsopbouw, maar ook in haar etnische samenstelling. Die beweging was al langer aan de gang en de verwachting is dat deze zich de aankomende jaren verder voortzet (zie figuur 4.1). Tussen 2015 en 2030 stijgt het aandeel Rotterdammers met een niet-westerse achtergrond van 38 procent naar 45 procent. Het aandeel Rotterdammers dat in Nederland is geboren of met ouders die in Nederland zijn geboren, daalt in die periode van 50 procent naar 40 procent. Voor het zwemmen is dat relevant omdat Rotterdammers met een niet-westerse achtergrond minder zwemmen en minder zwemvaardig zijn dan andere Rotterdammers. Meer Rotterdammers met een niet-westerse achtergrond betekent (al het overige gelijkblijvend) op termijn minder vraag naar zwemwater.

²⁵ Vergeleken met heel Nederland kent Rotterdam een relatief jonge leeftijdsopbouw. 15% van de Rotterdammers was in 2015 65 jaar of ouder. In heel Nederland was dat 18% (bron: CBS). Het aandeel 0-19 jarigen week in 2015 niet heel sterk af van het landelijk gemiddelde (resp. 22% en 23%, de grootste verschillen deden zich voor bij de 20-64 jarigen (63% Rotterdam, landelijk 60%).

Figuur 4.1 Ontwikkeling van Rotterdamse bevolking naar etniciteit, 1995-2030

Bron: gemeente Rotterdam

4.3 Implicaties voor zwemdeelname

Op basis van bovenvermelde verwachte demografische veranderingen en de kennis over het zwemmen in de diverse gebieden en naar leeftijd en etniciteit, kunnen we een schatting maken van de te verwachte kwantitatieve ontwikkeling in de vraag naar zwemmen in Rotterdam tussen 2015 en 2030. We baseren ons daarbij op de huidige deelnamecijfers, op de prognoses bevolkingsomvang en leeftijdsopbouw per gebied, op de etnische samenstelling per gebied zoals die was in 2015, en op de verwachte ontwikkeling van de etnische samenstelling van de stad als geheel tussen 2015 en 2030. Die laatste ontwikkeling verklaren we vervolgens van toepassing op alle gebieden, zodat ook voor de gebieden een beeld ontstaat van de veranderende etnische samenstelling tussen nu en 2030.

De uitkomst van die rekenexercitie is dat de zwemdeelname naar verwachting minder hard zal groeien dan de bevolking van Rotterdam: verwacht wordt dat, de overige omstandigheden gelijk blijvend, de vraag naar zwemmen tussen 2015 en 2030 met 5 procent zal groeien, terwijl de bevolking naar verwachting met 8 procent groeit (tabel 4.3). Dit verschil wordt verklaard door het toenemende aandeel in de bevolking van personen met een niet-westerse achtergrond.

Naar gebied zijn er aanzienlijke verschillen te constateren in de groei van het aantal zwembadbezoeken (tabel 4.3). Dit geldt met name in Centrum en Overschie, waar de bevolking sterk groeit. In Prins - Alexander en Delfshaven, twee gebieden met veel inwoners, neemt de zwemdeelname niet of nauwelijks toe. Het gebied Feijenoord kent bijna evenveel inwoners als Delfshaven, maar daar wordt wel een groei in het aantal zwembezoeken verwacht. In Charlois en Rozenburg zal het aantal zwembezoeken dalen, zo luidt de verwachting.

Tabel 4.3 Schatting van het zwembadbezoek in 2015 en 2030, naar gebied

		Inwoners				Zwem- deel- name	Zwembadbezoek			
		2015	2030	Groei	Δ %	%	2015	2030	Groei	In %
Noord	Prins Alexander	94.121	97.134	3.013	3	4,9	4.608	4.590	-18	0
	Delfshaven	75.124	76.774	1.650	2	4,2	3.124	3.162	38	1
	Kralingen- Crooswijk	52.075	57.776	5.701	11	4,7	2.466	2.641	175	7
	Noord	51.316	54.597	3.281	6	5,0	2.553	2.622	69	3
	Hillegersberg- Schiebroek	43.444	45.863	2.419	6	4,0	1.743	1.777	34	2
	Stadscentrum	32.125	42.638	10.513	33	4,8	1.537	1.969	432	28
	Overschie	16.770	22.231	5.461	33	6,1	1.029	1.317	288	28
	Totaal Noord	364.975	397.013	32.038	9	4,7	17.060	18.078	1.018	6
Zuid	Feijenoord	73.079	81.433	8.354	11	4,8	3.507	3.772	265	8
	Charlois	65.308	65.935	627	1	3,1	2.054	2.002	-52	-3
	IJsselmonde	58.938	62.512	3.574	6	3,7	2.196	2.249	53	2
	Hoogvliet	34.187	36.627	2.440	7	3,5	1.186	1.226	40	3
	Rozenburg	12.388	12.625	237	2	6,6	812	799	-13	-2
	Pernis	4.794	5.009	215	4	2,9	137	138	1	1
	Totaal Zuid	248.694	264.141	15.447	6	4,0	9.892	10.186	294	3
Rotterdam		613.669	661.154	47.485	8	4,4	26.952	28.264	1.312	5

Bron: gemeente Rotterdam (excl. Hoek van Holland), bewerking Mulier Instituut

Het totaal voor Rotterdam is groter dan de som van Noord en Zuid, omdat de gebieden Nieuw-Mathenesse en Bedrijfsterreinen niet zijn meegenomen in de berekening van de ontwikkeling in de gebieden. Van deze gebieden is niet bekend hoe hoog de zwemdeelname is.

4.4 Implicaties voor normering beschikbaar zwemwater

De verwachte bevolkingsgroei impliceert ook dat de benodigde hoeveelheid beschikbaar badwater per hoofd van de bevolking licht daalt. Het stijgende inwoneraantal levert voor het totale zwemwater - bij handhaving van het bestaande zwembadbestand²⁶ - een daling van 0,08 m² zwemwater per inwoner (tabel 4.4). Voor 'Noord' is die daling verhoudingsgewijs iets scherper dan voor 'Zuid', omdat de verwachte toename van de bevolking in Noord groter is dan in Zuid. De toch al wat ongelijke verdeling van zwemwater over de stad komt daarmee in 2030 iets schever te liggen.

²⁶ Dat wil zeggen dat De Zeehond in Rozenburg en Charlois zijn vervangen door de zwembaden Rozenburcht en Hart van Zuid.

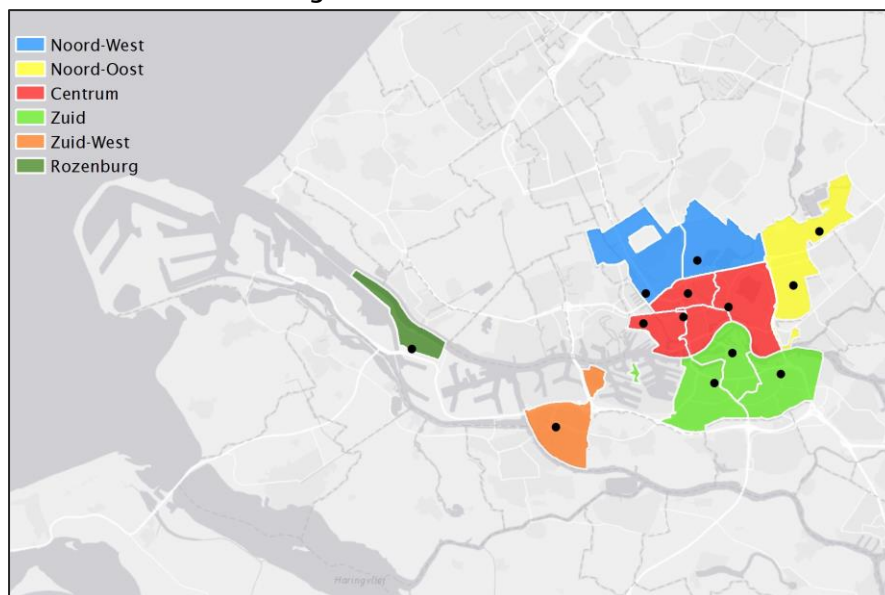
**Tabel 4.4 Zwemwatercapaciteit Rotterdam 2015 en 2030 per hoofd van de bevolking*,
verdeeld naar Noord en Zuid**

	2015	Rotterdam	Noord	Zuid
Inwoneraantal		613.669	364.975	248.694
Oppervlakte per 100 inwoners				
Totaal		1,10	0,93	1,34
Onderwijs		0,95	0,75	1,24
Sport		0,86	0,36	1,18
Doelgroepen		0,90	0,93	0,84
Banentrekken		0,88	0,82	1,24
Pretzwemmen		1,10	0,93	1,34
	2030	Rotterdam	Noord	Zuid
Inwoneraantal		661.154	397.013	264.141
Oppervlakte per 100 inwoners				
Totaal		1,02	0,86	1,26
Onderwijs		0,88	0,69	1,17
Sport		0,79	0,33	1,11
Doelgroepen		0,83	0,86	0,79
Banentrekken		0,82	0,58	1,17
Pretzwemmen		1,02	0,86	1,26

* Encl. bedrijfsterreinen en Hoek van Holland. Bron: Mulier Instituut/KNZB, 2016

Met een indeling van de stad in een gebied ten noorden en een gebied ten zuiden van de Maas, hebben we een eerste indruk ontwikkeld voor waar zich (nu en in de toekomst) meer en minder grote knelpunten voordoen. Deze indruk kan verder worden verfijnd door naar meer specifieke gebieden in de stad te kijken. In het beleid worden veertien gebieden onderscheiden. Sommige van deze gebieden liggen betrekkelijk dicht bij elkaar en worden niet heel duidelijk in afstand of door grote verkeeraders (wegen, rivier) gescheiden van andere gebieden. Zwembaden liggen soms aan de rand van een van deze gebieden. Dat betekent dat de 'verzorgingsgebieden' niet altijd parallel lopen met de gebiedsindeling die de gemeente hanteert. Om die reden bleek het in de analyse niet goed mogelijk om voor ieder van de veertien gebieden een calculatie te maken van de beschikbare capaciteit. Die mogelijkheid bleek er wel te zijn als de stad werd ingedeeld in zes grotere gebieden, zoals aangegeven in kaart 4.1: Noord-Oost; Noord-West; Centrum; Zuid; Zuid-West; Rozenburg.

Kaart 4.1 Gebiedsindeling Rotterdam

Bron: Mulier Instituut/KNZB, 2016

Doorvertaling van tabel 4.3 (schatting ontwikkeling demografie en zwembadbezoek) laat zien dat de grootste groei in de zwemdeelname zich naar verwachting gaat voordoen in de gebieden Rotterdam Noord-West en Centrum.

Tabel 4.5 Schatting van het aantal zwemmers in 2015 en 2030, naar gebied

	Inwoners				Zwemmers			
	2015	2030	Groei	Δ %	2015	2030	Groei	In %
Noord-Oost	94.121	97.134	3.013	3	4.608	4.590	-18	0
Noord-West	60.214	68.094	7.880	12	2.772	3.094	322	10
Centrum	210.640	231.785	21.145	10	9.680	10.394	714	7
Zuid	197.325	209.880	12.555	6	7.757	8.023	266	3
Zuid-West	38.981	41.636	2.655	6	1.323	1.364	41	3
Rozenburg	12.388	12.625	237	2	812	799	-13	-2
Rotterdam	613.669	661.154	47.485	8	26.952	28.264	1.312	5

Bron: gegevens gemeente Rotterdam, bewerking Mulier Instituut

Kijken we vervolgens naar de beschikbare zwemwatercapaciteit in de zes genoemde gebieden, dan zien we dat van de gebieden bezuiden de Maas, Rozenburg zeer ruim bemeten is met overdekt zwemwater (tabel 4.6). Voor Hoogvliet en Pernis geldt juist dat de hoeveelheid zwemwater ten opzichte van de bevolking relatief beperkt is. Het grotere gebied van Charlois, Feijenoord en IJsselmonde neemt daarin, met drie baden waaronder het nieuwe Hart van Zuid-bad, een gunstige tussenpositie in. Ten noorden van de Maas zien we dat Rotterdam Noord-West (Overschie / Hilligersberg-Schiebroek) aanmerkelijk ruimer is bemeten met zwembaden dan de andere twee onderscheiden gebieden. De vier centrumgebieden Delfshaven, Noord, Centrum en Kralingen kennen de laagste hoeveelheid overdekt zwemwater per hoofd van de bevolking van de gemeente. Naar 2030 toe neemt in alle wijken de hoeveelheid overdekt zwemwater per hoofd van de bevolking iets af, maar aan de verschillen tussen de diverse gebieden verandert dat weinig.

Tabel 4.6 Zwemwatercapaciteit Rotterdam 2015 en 2030 per hoofd van de bevolking (naar zes delen van de stad)

	Noord- Oost Prins-Alexander	Noord- West Overschie, Hill-Schiebroek	Centrum Delfshaven, Noord, Centrum, Kralingen- Crooswijk	Zuid Charlois, Feijenoord, Ijsselmonde	Zuid- West Hoogvliet, Pernis	Rozen- burg Rozenburg	Totaal
Totale capaciteit zwemwater	888	841	1682	2583	375	375	6744
Zwemonderwijs	775	575	1403	2400	313	375	5841
Sport	625	575	1113	2250	313	375	5250
Doelgroepen	888	841	1682	1333	375	375	5494
Banenzwemmen	625	575	1113	2400	313	375	5400
Pretzwemmen	888	841	1682	2583	375	375	6744
<i>2015 Inwonersaantal</i>	<i>94.121</i>	<i>60.214</i>	<i>210.640</i>	<i>197.325</i>	<i>38.981</i>	<i>12.388</i>	<i>613.688</i>
Capaciteit per 100 inwoners							
Totaal	0,94	1,4	0,8	1,31	0,96	3,03	1,1
Zwemonderwijs	0,82	0,95	0,67	1,22	0,8	3,03	0,95
Sport	0,66	0,95	0,53	1,14	0,8	3,03	0,86
Doelgroepen	0,94	1,4	0,8	0,68	0,96	3,03	0,9
Banenzwemmen	0,66	0,95	0,53	1,22	0,8	3,03	0,88
Pretzwemmen	0,94	1,4	0,8	1,31	0,96	3,03	1,1
<i>2030 Inwonersaantal</i>	<i>97.134</i>	<i>68.094</i>	<i>231.785</i>	<i>209.880</i>	<i>41.636</i>	<i>12.625</i>	<i>661.154</i>
Capaciteit per 100 inwoners							
Totaal	0,91	1,24	0,73	1,23	0,9	2,97	1,02
Zwemonderwijs	0,8	0,84	0,61	1,14	0,75	2,97	0,88
Sport	0,64	0,84	0,48	1,07	0,75	2,97	0,79
Doelgroepen	0,91	1,24	0,73	0,63	0,9	2,97	0,83
Banenzwemmen	0,64	0,84	0,48	1,14	0,75	2,97	0,82
Pretzwemmen	0,91	1,24	0,73	1,23	0,9	2,97	1,02

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

5. Naar een planningsnorm

Nu we hebben vastgesteld hoe het aanbod aan zwemwater eruit ziet en welke ontwikkelingen er te verwachten zijn in de omvang en samenstelling van de bevolking én in de vraag naar zwemmen, luidt de vraag: wat impliceren die gegevens voor een Rotterdamse zwembadnorm? Heeft Rotterdam richting 2030 te veel of te weinig zwemwater en waar liggen de eventuele knelpunten?

Om die vraag te beantwoorden, kijken we separaat naar vijf verschillende zwemactiviteiten. We doen dat omdat ieder van die activiteiten een eigen dynamiek kent en hun eigen grootheden bepalend zijn voor de match tussen vraag en aanbod. De activiteiten zijn:

- zwemonderwijs;
- sport;
- doelgroepen;
- banenzwemmen;
- pretzwemmen.

We kijken hierbij primair naar de te verwachte (demografische) ontwikkelingen, zoals weergegeven in hoofdstuk drie. Daarnaast hebben we ook oog voor de doelstellingen zoals verwoord in het Beleidskader (Gemeente Rotterdam, 2015). Deze nota beschrijft de stand van zaken ten aanzien van het aanbod van zwemwater, alsmede de daarin op korte termijn te verwachte ontwikkelingen, en spreekt als ambities uit om:

1. bezoekcijfers terug te brengen naar niveau 2011;
2. op lange termijn een aantal goede, multifunctionele, duurzame en goed over de stad verspreide (sport-)baden te realiseren;
3. het rendement van schoolzwemmen te vergroten; alle leerlingen de basisschool te laten verlaten met minimaal een A-diploma;
4. verenigingen een actieve rol bij schoolzwemmen te geven;
5. een betere aansluiting op de behoeften van de Rotterdammers te realiseren;
6. grotere rol aan verenigingen te geven in exploitatie en beheer van zwembaden;
7. jaarlijks 70 leerlingen te laten doorstromen naar een zwemvereniging;
8. met waterpolo en wedstrijdzwemmen te streven naar topniveau.

Van de bovenvermelde acht ambities zijn met name de eerste drie van belang voor het ontwikkelen van een robuuste planningsnorm: de doelstelling om minimaal 1,8 miljoen bezoeken aan de zwembaden te realiseren, de wens om te komen tot een goede spreiding van de voorzieningen en te bereiken dat alle kinderen bij het verlaten van de basisschool ten minste in bezit zijn van een A-diploma.

De ambities vier tot en met zes zijn eerder kwalitatief van aard, althans hebben geen rechtstreeks cijfermatig verband met het beschikbaar zwemwateroppervlak. Ze zijn daarbij voor het bereiken van de beleidsdoelstellingen niet minder belangrijk, maar hebben niet direct consequenties voor de hier te ontwikkelen norm. Ambitie zeven (doorstroom naar verenigingen) is kwantitatief geformuleerd, maar de capaciteit voor verenigingen om te groeien is in meer algemene zin meegenomen in de planningsnorm. Wat ambitie acht (topsport) betreft, geldt dat met het nieuwe bad in Hart van Zuid in voldoende mate in zwemwater wordt voorzien.

Hier wordt benoemd dat er geen aparte berekeningen zijn gemaakt voor zwemaanbod voor mensen met een beperking. Mensen met een beperking ervaren meer belemmeringen om aan sport te kunnen doen dan mensen zonder een beperking. Zeker geldt dat voor de groep met zwaardere lichamelijke of verstandelijke beperking. Voor hen wordt vaak separaat activiteitsaanbod gecreëerd, waarbij extra

begeleiding en rust/privacy in het bad belangrijke elementen zijn. Vervoer van en naar het bad en bekendheid met het aanbod zijn daarbij andere factoren die bepalend zijn voor de vraag in hoeverre mensen met een beperking ook deelnemen aan zwemactiviteiten (Von Heijden et al. 2013). Geen van die factoren heeft echter betrekking op de hoeveelheid beschikbaar zwemwater. Om die reden worden geen aparte normen voor deze doelgroep opgesteld.

Alle calculaties zijn gemaakt op basis van een ‘basis’-school-/werkweek. Overcapaciteit tijdens (school)vakanties, bijvoorbeeld door uitval van schoolzwemmen, verenigings- en andere activiteiten, is onvermijdelijk en impliceert dat deze perioden niet worden betrokken in de planningsnorm.

5.1 Zwemonderwijs

Tot de activiteit ‘Zwemonderwijs’ worden zowel het schoolzwemmen als de (particuliere) zwemlessen gerekend.

Voor een bad geschikt voor zwemonderwijs, worden de onderstaande eisen gehanteerd:

Kader 5.1 Eisen zwembad geschikt voor zwemonderwijs

Lengte:	n.v.t.
Breedte:	n.v.t.
Oppervlakte:	160 m ²
Diepte:	Minimaal 0,8 meter diep Over een oppervlakte van 40 m ² minimaal 2,0 meter diep
Temperatuur:	27 C° of meer

Wat betreft minimale lengte en breedte van het bad zijn er dus geen eisen. De eisen voor wat betreft oppervlakte en diepte sluiten aan bij de huidige eisen voor diplomazwemmen van NPZ | NRZ.

Schoolzwemmen

De gemeente heeft ambitie om alle kinderen de basisschool te laten verlaten met minimaal een A-diploma. Op dit moment verlaat 10 procent van de Rotterdamse leerlingen het primair onderwijs nog zonder een zwemdiploma (Gemeente Rotterdam 2015b²⁷). Dit is meer dan het landelijk gemiddelde van 5 procent (Breedveld et al. 2015)²⁸.

²⁷ Hiervoor is gebruikgemaakt van de notitie schoolzwemmen voorjaar 2015 van de gemeente. In een brief aan de Commissie ZOCS wordt gemeld dat 13% van de kinderen de lagere school zonder A-diploma verlaat (Gemeente Rotterdam 2015c).

²⁸ 10% van de kinderen haalde in 2012/2014 zijn zwemdiploma A uitsluitend via het schoolzwemmen. Onder kinderen van niet-westerse komaf (17%), kinderen uit lagere inkomensgroepen (13%) en/of kinderen uit de grote steden (20%) is dat percentage beduidend hoger (Breedveld et al. 2015).

Rotterdamse kinderen krijgen 36 uur schoolzwemmen aangeboden, doorgaans verdeeld over twee jaren (groepen vijf en zes). Het onderwijs is daarmee goed voor bijna 500.000 zwembadbezoeken per jaar, dertig procent van alle Rotterdamse zwembadbezoeken. 10 procent van de Rotterdamse kinderen volgt in de schoolvakanties extra lessen in het kader van het zwemvangnet, of gaat zelf naar particuliere zwemles (Gemeente Rotterdam 2015c).

Voor de toekomst is ten aanzien van het schoolzwemmen vooral relevant wat de ontwikkeling is in het aantal nieuwgeborenen, gekoppeld aan de wens van de gemeente dat alle kinderen minimaal met een A-diploma de lagere school verlaten. Dit is dan ook als uitgangspunt voor de norm genomen. Andere uitgangspunten bij het vaststellen van de cijfers, waren:

- alle kinderen (scholen) doen mee aan het schoolzwemprogramma (conform de doelstelling);
- ieder kind krijgt 36 uur schoolzwemmen verdeeld over 38 lesweken; kinderen die via vangnetregelingen extra zwemles krijgen, zijn niet meegenomen aangezien dit veelal in de rustige vakantieperiodes plaatsvindt;
- per week zijn de voor zwemonderwijs geschikte bassins in de Rotterdamse baden voor 20 uur volledig beschikbaar voor het schoolzwemmen (3 dagen in de week van 8.30-12.00 uur en 13:00-15:00 uur, woensdag van 8:30-12:00 uur);
- per bezoek is 10 m² water nodig²⁹.

Met inbegrip van het nieuwe zwembad Hart van Zuid valt te becijferen dat in Rotterdam in principe voldoende zwemwater beschikbaar is om schoolzwemmen te kunnen blijven accommoderen (tabel 5.1). Dat geldt ook voor 2030, wanneer het aantal kinderen dat jaarlijks wordt geboren (en enige tijd later doorstroomt naar het onderwijs respectievelijk het schoolzwemmen) 5 procent hoger ligt dan in 2015. In het Zuiden van de stad is de situatie als ruim te beschouwen, onder andere ook door de bouw van het zwembad Hart van Zuid. Zonder de bouw van dat bad zou er in Zuid een overschot van 23% in 2015 zijn geweest en van 19% in 2030.

Tabel 5.1 Vraag naar en capaciteit van zwemwater t.b.v. schoolzwemmen, 2015 en 2030, in m² zwemwater gedurende een doorsnee schoolweek

	Totaal 2015	Totaal 2030	Noord 2015	Noord 2030	Zuid 2015	Zuid 2030
Benodigd	3.535	3.725	2.035	2.182	1.500	1.543
Beschikbaar	5.841	5.841	2.753	2.753	3.088	3.088
Overschot/tekort	2.305	2.116	718	571	1.587	1.545
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	65%	57%	35%	26%	106%	100%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

* Aantal m² beschikbaar zwemwater dat voor de betreffende activiteit (hier: schoolzwemmen) beschikbaar is.

Om een gedetailleerder beeld te krijgen van de ontwikkelingen voor schoolzwemmen is ook gekeken naar de zes gebieden al eerder zijn gedefinieerd (tabel 5.2). In de meeste gebieden is er ook sprake van (meer dan) voldoende capaciteit voor schoolzwemmen, zeker in Zuid, ook in 2030. In het centrum wordt

²⁹ Bron: informele contacten met drie verschillende experts. 10 m² per kind impliceert dat in een regulier 25meter-bad (6 baans) 38 kinderen tegelijk zwemles kunnen krijgen.

de capaciteit naar 2030 toe minder ruim en wordt de grens van ondercapaciteit benaderd. Voor schoolzwemmen is de reisafstand naar een zwembad van groot belang. Door het indelen in gebieden is hier zo goed mogelijk rekening mee gehouden. Een meer specifieke benadering was voor dit onderzoek niet mogelijk.

Tabel 5.2 Vraag en aanbod zwemwater t.b.v. schoolzwemmen, 2015 en 2030, in uren zwemwater (m²)* gedurende een doorsnee week uitgesplitst naar zes gebieden

2015	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	497	389	1.149	1.254	190	56
Capaciteit	775	575	1.403	2.400	313	375
Overschot/tekort	278	186	254	1.146	123	319
Overschot/tekort (% huidige capaciteit ³⁰)	56%	48%	22%	91%	65%	571%
2030	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	470	401	1.298	1.286	205	53
Capaciteit	775	575	1.403	2.400	313	375
Overschot/tekort	305	174	105	1.114	108	322
Overschot/tekort (% huidige capaciteit ³¹)	65%	43%	8%	87%	53%	613%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

* Aantal m² beschikbaar zwemwater dat voor de betreffende activiteit (hier: schoolzwemmen) beschikbaar is.

Leszwemmen

Naast dat kinderen via school leren zwemmen, zitten de meeste kinderen ook op zwemles, wat daarmee de tweede categorie binnen de activiteit 'Zwemonderwijs' vormt. Zwemles wordt in Rotterdam vooral gegeven door de zwembaden zelf en verder door een (beperkt) aantal verenigingen en commerciële zwemscholen. Samen zijn die goed voor ruim 330.000 bezoeken per jaar, zijnde 19% van het totaal aantal bezoek aan zwembaden (in 2015).

Ook voor de toekomst van het leszwemmen geldt dat de (demografische) ontwikkeling van het aantal kinderen een bepalende factor is. Een andere belangrijke factor is (de handhaving van) het schoolzwemmen zelf, waarvan hier verondersteld wordt dat de gemeente dit continueert. Verder zijn de calculaties gebaseerd op de volgende assumpties:

³⁰ Dat wil zeggen dat De Zeehond in Rozenburg en Charlois zijn vervangen door de baden Rozenburcht en Hart van Zuid.

³¹ Dat wil zeggen dat De Zeehond in Rozenburg en Charlois zijn vervangen door de baden Rozenburcht en Hart van Zuid.

- alle kinderen (scholen) doen mee aan het schoolzwemprogramma (conform de beleidsmatige doelstelling);
- van de Rotterdamse kinderen haalt 10% geen diploma, 21% een A-diploma, 44% haalt B en 25% haalt C (zie ook Gemeente Rotterdam 2015c). Landelijk is dat resp. 5%, 16%, 44% en 35%;
- gemiddeld doet een kind er 51 uur over om een A-diploma te halen, 16 uur om B te halen en 17 uur om C te halen (Van der Werff en Van Es 2016). De totale gemiddelde lesduur - rekening houdend met het feit dat veel kinderen alleen A of alleen A en B behalen - bedraagt 64 uur; verondersteld wordt dat de totale zwemlesduur met 18 wordt ingekort door het schoolzwemprogramma van 36 uur;
- er wordt zwemles gegeven gedurende 44 weken per jaar;
- per week zijn de Rotterdamse baden voor 14,5 uur volledig beschikbaar voor het schoolzwemmen (iedere schooldag van 16.00-18.00 uur, woensdag al vanaf 14.00, en zaterdag van 09.00-11.30 uur);
- per bezoek is per kind 10 m² water nodig.

Met inbegrip van het nieuwe bad Hart van Zuid valt te becijferen dat al in 2015 de capaciteit krap bemeten is om alle kinderen zwemles te geven (tabel 5.3). Voor 2030 ontstaat, door de groei van de bevolking, een duidelijk tekort. De situatie is daarbij in Noord aanmerkelijk minder gunstig dan in Zuid. In Zuid is er voldoende zwemwater voor zwemles, in Noord is er sprake van een (in de tijd oplopend) tekort. Zonder zwembad Hart van Zuid was het tekort aan water voor zwemles voor de stad als geheel uitgekomen op -20% voor 2015 en -24% voor 2030. Overigens is in deze berekening geen rekening gehouden met het feit dat een beperkt deel van de zwemlessen in andere baden dan de openbare zwembaden worden gegeven. Tellen we de twee baden mee waarvoor zover bekend ook zwemles wordt gegeven, dan vallen alle capaciteitscijfers 4 procentpunten hoger uit (capaciteit voor de gehele stad 2015: +7%, 2030: +2%).

Tabel 5.3 Vraag en aanbod aan zwemwater t.b.v. zwemles, 2015 en 2030, in m²* zwemwater, gedurende een doorsnee schoolweek

	Totaal 2015	Totaal 2030	Noord 2015	Noord 2030	Zuid 2015	Zuid 2030
Benodigd	5.649	5.952	3.252	3.487	2.397	2.465
Beschikbaar	5.841	5.841	2.753	2.753	3.088	3.088
Overschot/tekort	191	-112	-499	-734	690	622
Overschot/tekort (% huidige capaciteit)	3%	-2%	-15%	-21%	29%	25%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

* Aantal m² beschikbaar zwemwater dat voor de betreffende activiteit (hier: zwemles) beschikbaar is.

Zonder het schoolzwemmen zou er veel meer zwemwater nodig zijn geweest om zwemles te kunnen geven in Rotterdam. Zelfs als niet alle schoolzwemlessen even effectief zijn en ook niet altijd bijdragen aan het tempo waarin alle kinderen hun diploma's halen, dan nog impliceert het schoolzwemmen een forse verlaging van de druk op het zwemwater, met name tijdens de late middag en vroege avond. Zonder het schoolzwemmen was het tekort aan zwemwater voor het leszwemmen opgelopen naar -26% (in 2015).

In tabel 5.4 is voor zwemlessen gedetailleerder gekeken naar de zes al eerder gedefinieerde gebieden. Evenals bij het schoolzwemmen steekt de situatie in Rozenburg gunstig af bij de rest van de stad. De andere twee gebieden ten zuiden van de Maas zijn ook overbedeeld in 2015, echter in 2030 komt er een

tekort voor leszwemwater in Zuid-West. Voor de gebieden ten noorden van de Maas is de situatie ongunstiger. Al deze gebieden zijn in 2015 onderbedeeld. In het gebied rond het Centrum is de druk op het zwemwater het grootst en is de facto sprake van een ondercapaciteit, die richting 2030 ook verder oploopt. In Noord-Oost worden naar verwachting in 2030 minder kinderen geboren, waardoor hier een klein overschot ontstaat.

Tabel 5.4 Vraag en aanbod aan zwemwater t.b.v. zwemles, 2015 en 2030, in m²* zwemwater, gedurende een doorsnee schoolweek, uitgesplitst naar 6 gebieden

Gebieden 2015	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	795	621	1.835	2.004	304	89
Capaciteit	775	575	1.403	2.400	313	375
Overschot/tekort	-20	-46	-432	396	10	286
Overschot/tekort (% huidige capaciteit)	-2%	-7%	-24%	20%	3%	320%

Gebieden 2030	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	752	641	2.074	2.054	327	84
Capaciteit	775	575	1.403	2.400	313	375
Overschot/tekort	23	-66	-671	346	-14	291
Overschot/tekort (% huidige capaciteit)	3%	-10%	-32%	17%	-4%	346%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

*Aantal m² beschikbaar zwemwater dat voor de betreffende activiteit (hier: zwemles) beschikbaar is.

5.2 Banenzwemmen

Banenzwemmen wordt meestal individueel gedaan en heeft vaak betrekking op het in stand houden/bevorderen van de fysieke conditie. Dat gebeurt op verschillende niveaus: sommigen beoefenen de sport om laagdrempelig in beweging te blijven (vaak ouderen), voor anderen is het meer een activiteit met een 'fitness-motief'. Banenzwemmen kan het beste worden beoefend in een wedstrijdbassin, ingedeeld in zwembanen. Voor banenzwemmen zijn er steeds meer trainingsprogramma's en schema's. Bovendien leent een bassin dat is ingedeeld in zwembanen zich goed om de capaciteit (in aantal zwemmers) te vergroten en de activiteit banenzwemmen goed in te programmeren en te promoten. Ten aanzien van zwemwater ten behoeve van banenzwemmen gelden de volgende criteria³²:

³² Deze criteria zijn afgeleid van de sporttechnische criteria die worden gebruikt om te oordelen of badwater geschikt is voor het wedstrijdzwemmen (zie kader 5.5). De criteria zijn in die zin van een andere orde, omdat ze niet formeel worden vastgesteld en ingezet bij 'goedkeuringstrajecten' voor bijvoorbeeld wedstrijden en competities. Bij banenzwemmen is dat ook, als breedtesport, niet aan de hand.

Kader 5.2 Definitie zwemwater banenzwemmen

Lengte:	25 of 50 meter
Breedte:	2,5 meter en een veelvoud daarvan
Oppervlakte:	-
Diepte:	tenminste 1,10 meter
Temperatuur:	27 tot 29 graden Celsius

De capaciteit voor banenzwemmen bedraagt (afgerond) 0,07 bezoeken per m² per uur. Oftewel: per 100 m² 'banenzwemwater' bedraagt de capaciteit ca. 7 bezoeken per uur. Hierbij is uitgegaan van ervaringscijfers van (gemiddeld) vier personen per baan in een 25-meterbad, (gemiddeld) vijf personen per baan in een 50 meterbad, en een gemiddelde duur van banenzwemmen van 45 minuten.

Om de benodigde zwemwateroppervlakte te relateren aan het jaarlijkse bezoekaantal, zijn als uitgangspunten gehanteerd:

- gemiddeld is 20,5 uur per week beschikbaar voor banenzwemmen (maandag tot en met vrijdag van 07:00 tot 08:30 uur; maandag tot en met vrijdag van 12:00 tot 14:00 uur; zaterdag van 08:00 tot 09:00 uur; zondag van 09:00 tot 11:00 uur);
- banenzwemmen vindt plaats gedurende 44 weken per jaar;
- totaal per jaar is dus 902 uur beschikbaar voor banenzwemmen.

De capaciteit per 100 m² 'banenzwemwater' komt met deze uitgangspunten uit op 6.423 bezoeken per jaar.

In tegenstelling tot het daadwerkelijk te verwachte gebruik ('bezoekpotentieel') voor schoolzwemmen en leszwemmen, bestaan voor banenzwemmen geen betrouwbare cijfers over de omvang van de vraag. We weten uit hoofdstuk twee dat ongeveer 4% van de Rotterdammers zwemt, maar niet hoeveel daarvan aan 'banenzwemmen' doen. Bij de onderzoeken en bezoekcijfers (in Rotterdam, maar ook landelijk), wordt de activiteit banenzwemmen niet separaat onderscheiden. Om die reden moeten wij hier een aanname doen voor wat betreft de potentiële deelname aan banenzwemmen in Rotterdam. Daarbij wordt de volgende basisinformatie benut:

- banenzwemmen wordt in alle zwembaden in Rotterdam aangeboden;
- volgens de hierboven opgestelde definitie is in Rotterdam momenteel 4.550 m² aan zwemwater beschikbaar dat voldoet aan de hiervoor opgestelde definitie voor banenzwemmen; het hieraan verbonden bezoekpotentieel bedraagt 292.250 bezoeken per jaar;
- in 2015 zijn voor recreatief zwemmen in totaal 440.850 bezoeken geregistreerd - banenzwemmen wordt in de bezoekregistratie niet apart geregistreerd, maar is onderdeel van de categorie recreatief zwemmen (waar ook 'pretzwemmen' onder valt)³³;
- gerelateerd aan de 440.850 bezoeken die recreatief zwemmen, zou circa 66% van deze categorie uit banenzwemmen (kunnen) bestaan.

³³ Voor de toekomst wordt geadviseerd in de bezoekregistratie onderscheid te maken naar vrij zwemmen enerzijds en banenzwemmen anderzijds, zodat in de toekomst beter gestuurd kan worden op benodigd zwemwater voor deze activiteiten.

Door gebruik te maken van een verdeling van inwoneraantal in Rotterdam Noord en Zuid kan een schatting worden gemaakt van het verwachte bezoekaantal in beide regio's. Hiervoor geldt dat er wordt gerekend met:

- de inwoners in de leeftijdscategorieën tussen 20 en 75 jaar;
- 66% ³⁴ van het totale bezoekaantal van vrij zwemmen dat aan banenzwemmen kan worden toegeschreven.

Op basis van de norm en de huidige beschikbaarheid is er voor Rotterdam als geheel voldoende badwater voor banenzwemmen (zie tabel 5.5). Het nieuwe 50-meterbad speelt hierin een belangrijke rol. Zonder het nieuw te bouwen 50-meterbad ligt het beschikbare badwater voor banenzwemmen lager dan het benodigde aantal vierkante meters badwater. In tabel 5.5 wordt tevens zichtbaar dat voor banenzwemmen in Rotterdam Noord, zowel in 2015 als 2030, een tekort is aan geschikt badwater. Dit tekort loopt op tot 21% in 2030. Zuid heeft voldoende banenzwemwater beschikbaar in 2015 en 2030.

Tabel 5.5 Vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. banenzwemmen, 2015 en 2030, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Totaal 2015	Totaal 2030	Noord 2015	Noord 2030	Zuid 2015	Zuid 2030
Benodigd	4.530	4.821	2.731	2.929	1.799	1.882
Beschikbaar	5.400	5.400	2.313	2.313	3.088	3.088
Overschot/tekort	870	579	-418	-617	1.288	1.206
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	19%	12%	-15%	-21%	72%	64%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

De komst van het nieuwe 50-meterbad zorgt in kwantitatieve zin voor voldoende badwater voor banenzwemmen voor de hele stad Rotterdam. De beschikbaarheid is per deelgebied echter behoorlijk verschillend (tabel 5.6). Het deelgebied Centrum komt in 2030 bijna 700 m² 'banenzwemwater' tekort. Ook in Noord-Oost is sprake van een tekort, terwijl Noord-West in 2030 een overschot kent van 24%. In Centrum is sprake van een tekort van 38%. Rozenburg (in Zuid) heeft ruim voldoende geschikt badwater.

³⁴ Het is niet duidelijk wat het exacte percentage is van alle zwembaden in Rotterdam, aangezien die gegevens niet beschikbaar zijn. Van vier zwembaden in Rotterdam is de verdeling tussen banenzwemmen en recreatief zwemmen wel beschikbaar. Bij deze vier zwembaden is in totaal 63% van het bezoek van vrij zwemmen toe te schrijven aan banenzwemmen. Dit gaf voldoende aanleiding om uit te blijven gaan van de toegepaste 66%.

Tabel 5.6 Vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. banenzwemmen, 2015 en 2030, in vierkante meters zwemwater (m²) uitgesplitst naar 6 gebieden

Gebieden 2015	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	664	417	1.650	1.429	279	91
Beschikbaar	625	575	1.113	2.400	313	375
Overschot/tekort	-39	158	-537	971	33	284
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	-6%	38%	-33%	68%	12%	313%

Gebieden 2030	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	671	463	1.795	1.498	295	89
Beschikbaar	625	575	1.113	2.400	313	375
Overschot/tekort	-46	112	-682	902	18	286
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	-7%	24%	-38%	60%	6%	323%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

Situatie 2030 bij toepassing van de sporttechnische criteria

De 5.400 m² badwater die in bovenstaande tabellen staan vernoemd als beschikbaar voor banenzwemmen, omvat ook bassins die niet voldoen aan de criteria die aan badwater ten behoeve van banenzwemmen worden gesteld (zie kader 5.2), en zoals opgenomen aan de start van deze paragraaf. Deze bassins worden in de praktijk toch voor banenzwemmen benut, bij gebrek aan zwemwater dat wel voldoet aan alle eisen conform kader 5.2.

De hoeveelheid badwater dat voldoet aan de gestelde eisen, bedraagt 4.550 m² (-16%). Toepassing van deze criteria maakt dat op termijn, in 2030, de hoeveelheid beschikbaar badwater voor banenzwemmen niet 12% hoger is dan de vraag, maar 6% lager (zie bijlage 2). Het (lichte) overschot verandert dus in een (licht) tekort. Het al eerder signaleerde tekort in Rotterdam Noord van -21% in 2030 loopt bij gebruik van de definitie op tot -37%. Alle in Noord onderscheiden gebiedsdelen krijgen dan te maken met een tekort aan badwater voor banenzwemmen. In Centrum loopt het tekort op tot 550 vierkante meter. Dit is ongeveer gelijk aan één 8-baans 25-meterbad. In de planning van nieuwbouw of vervanging richting 2030 is dat een factor om rekening mee te houden. Voor Zuid blijft staan dat daar voldoende badwater voor banenzwemmen beschikbaar blijft, ook bij gebruik van de definitie.

5.3 Doelgroepzwemmen

Doelgroepzwemmen is een verzamelnaam voor zwemactiviteiten die doorgaans groepsgewijs worden beoefend met als primair doel om in beweging te blijven c.q. de conditie op peil te houden. Aan doelgroepzwemmen is geen competitief karakter verbonden zoals dat bij sport het geval is. Typische voorbeelden zijn activiteiten zoals Aquasporten, Meer Bewegen Voor Ouderen, therapiezwemmen of zwemmen voor mensen met een beperking. Doorgaans geldt voor doelgroepzwemmen dat één bassin enkel wordt gebruikt voor de betreffende activiteit, en dat er geen mogelijkheid is om in het bassin andere activiteiten uit te voeren (geen 'vrij zwemmen'). Vanwege de diversiteit van deze activiteiten,

kan de temperatuur en diepte van het bassin soms sterk verschillen. Criteria waar badwater voor doelgroepzwemmen aan moet voldoen, zijn³⁵:

Kader 5.3 Definitie zwemwater doelgroepzwemmen

Lengte:	>= 7 meter
Breedte:	>= 7 meter
Oppervlakte:	tenminste 100 m ²
Diepte:	variabel: 0 tot 2 meter
Temperatuur:	28 tot 32 graden Celsius

Voor doelgroepzwemmen is dezelfde methode toegepast als voor de activiteit banenzwemmen. Eerst is inzichtelijk gemaakt hoeveel vierkante meter badwater nodig is om doelgroepzwemmen te kunnen faciliteren. Dit is vervolgens gekoppeld aan het jaarlijks te behalen bezoekaantal voor doelgroepzwemmen, oftewel het target. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel badwater voor doelgroepzwemmen benodigd is.

Voor de calculaties voor doelgroepzwemmen is een onderscheid gemaakt in acht type activiteiten (zie kader 5.4). Voor iedere subactiviteit zijn uitgangspunten opgesteld ten aanzien van benodigd aantal vierkante meters en tijdsduur. Deze uitgangspunten zijn mede gebaseerd op de ervaringen van de Rotterdamse zwembadbedrijfsleiders en managers.

Kader 5.4 Uitgangspunten t.b.v. norm doelgroepzwemmen

Uitgangspunten Doelgroepzwemmen			
Activiteit	M ² per bezoek	Gemiddelde tijd	Aandeel in totaal
Revalidatiezwemmen	36 m ²	30 minuten	7,5%
Gehandicaptenzwemmen	36 m ²	30 minuten	7,5%
Zwangerschapswemmen	8 m ²	45 minuten	10%
Peuter- en kleuterzwemmen	6 m ²	30 minuten	10%
Zwemles voor volwassenen	12 m ²	60 minuten	5%
Meer Bewegen Voor Ouderen	10 m ²	45 minuten	25%
Aquasporten	8 m ²	45 minuten	35%

De capaciteit voor doelgroepzwemmen komt daarmee op 0,143 bezoeken per m² per uur. Anders gezegd: per 100 m² 'banenzwemwater' bedraagt de capaciteit ca. 14 bezoeken per uur. Als uitgangspunten voor het aantal bezoeken per jaar gelden verder:

- 25 uur per week doelgroepzwemmen, gebaseerd op de volgende programmering (ma/vr wedstrijdbad 11:00 tot 12:00 uur; ma-vr instructiebad 10:00 tot 12:00 uur; ma-vrij instructiebad 19:00 tot 21:00 uur);
- 44 weken per jaar;
- totaal 1.100 uur per jaar.

De capaciteit per 100 m² 'doelgroepenwater' komt met deze uitgangspunten uit op 15.766 bezoeken per jaar.

³⁵ De noot ten aanzien van het banenzwemmen (kader 5.2) is ook hier van kracht.

In Rotterdam worden diverse vormen van doelgroepzwemmen aangeboden. In alle zwembaden is er tenminste één activiteit opgenomen in de programmering. Het gaat hierbij om de meest uiteenlopende doelgroepactiviteiten zoals deze ook in kader 5.4 terugkomen. Bij de toepassing van de berekende zwemwaternorm voor doelgroepzwemmen op de Rotterdamse situatie wordt, evenals bij het banenzwemmen, uitgegaan van het in 2015 gerealiseerde bezoekersaantal. Dat levert de volgende uitkomsten op:

- in 2015 hadden de Rotterdamse zwembaden 83.000 bezoeken voor doelgroepactiviteiten;
- op basis van de calculaties betekent dit dat er 526 m² beschikbaar dient te zijn;

Vijftien van de 28 bassins voldoen aan de criteria voor doelgroepzwemmen (kader 5.3). Volgens die definitie is er in de stad 3.826 m² badwater beschikbaar voor doelgroepactiviteiten³⁶. Dat is ruim meer dan wat benodigd is (nl. 526 m² in 2015). Die ‘overschotsituatie’ geldt voor alle delen van de stad en ook voor 2030³⁷. Doelgroepzwemmen vormt op dit moment dan ook geen knelpunt in de programmering van badwater in de stad Rotterdam, althans niet wat de hoeveelheid badwater betreft³⁸.

5.4 Sport: georganiseerde gebruikers

De categorie zwemsport betreft een verzamelnaam waar meerdere disciplines onder vallen: wedstrijd- en masterzwemmen, waterpolo, duiken, schoonspringen of synchroonzwemmen. In het kader van dit rapport verstaan we onder de zwemsport: *zwemsporten en bewegingsactiviteiten in georganiseerd verband, uitgevoerd door een voor het zwembad externe organisatie (incl. verenigingen voor zwemmers met een beperking), met name - maar niet uitsluitend - bestaande uit activiteiten met een competitief karakter waarop door derden opgestelde sporttechnische eisen van toepassing zijn.*

In Rotterdam is de zwemsport een belangrijke activiteit. Dit blijkt uit het feit dat in alle publiek toegankelijke zwembaden sportactiviteiten worden georganiseerd door tenminste één van de 29 zwemverenigingen die in de stad actief zijn (zie ook paragraaf 3.2).

Vanwege het competitief karakter van deze activiteit, is het van belang dat er badwater beschikbaar is dat voldoet aan de sporttechnische eisen om wedstrijden te faciliteren. De sporttechnische criteria voor bassins die geschikt zijn voor de hier gehanteerde categorie ‘sport’, zijn als volgt³⁹:

³⁶ In de praktijk vindt in 27 van de 28 bassins doelgroepzwemmen plaats. Die baden zijn niet ideaal, maar worden in de praktijk wel gebruikt. Het voor doelgroepen beschikbare badwater komt daarmee op 5.494 m².

³⁷ Doorrekening van de verwachte bevolkingsgroei in 2030 impliceert dat er in 2030 561 m² water beschikbaar dient te zijn voor doelgroepzwemmen.

³⁸ Mogelijk leven er wel wensen om op bepaalde specifieke tijden een doelgroepactiviteit te kunnen beoefenen, tijden die anders liggen dan nu geprogrammeerd.

³⁹ Gebaseerd op het Handboek Zwembaden (KNZB 2015).

Kader 5.5 Definitie zwemwater sport

Lengte:	25, 35 of 50 meter
Breedte:	tenminste 12,5 meter
Oppervlakte:	tenminste 312,5 m ²
Diepte:	tenminste 2 meter
Temperatuur:	25 tot 28 graden Celsius

Bij de uitwerking voor sport is dezelfde methode toegepast zoals bij banenzwemmen en doelgroepzwemmen. Voor sport wordt rekening gehouden met de eerder genoemde sportdisciplines⁴⁰ en de daarbij behorende uitgangspunten:

- voor wedstrijdzwemmen (training) geldt: maximaal zes⁴¹ zwemmers gelijktijdig in één 25-meterbaan;
- voor wedstrijdzwemmen (training) geldt: maximaal acht⁴² zwemmers gelijktijdig in één 50-meterbaan;
- voor waterpolo (training) geldt: maximaal twintig sporters in een 6-baans 25-meterbad;
- voor masterzwemmen (training) geldt: maximaal zes zwemmers gelijktijdig in één 25-meterbaan;
- voor duiken geldt: maximaal twintig sporters in een 6-baans 25-meterbad;
- voor synchroonzwemmen (training) geldt: maximaal twintig sporters in een 6-baans 25-meterbad;
- voor elk onderdeel geldt: een gemiddelde duur van één uur;
- standaard verdeling van de vijf sportactiviteiten: 40% wedstrijdzwemmen; 40% waterpolo; 10% masterzwemmen; 5% synchroonzwemmen; 5% duiken.

Deze uitgangspunten resulteren in een capaciteit voor sport van 0,06 bezoeken per m² per uur. Anders gezegd: per 100 m² 'banenzwemwater' bedraagt de capaciteit ca. zes bezoeken per uur.

Als algemene uitgangspunten voor de programmering en capaciteitsberekening zijn gehanteerd:

- 37,5 uur per week voor zwemsportactiviteiten (ma-vr 06:00 tot 07:00 uur, ma-vr 18:00 tot 22:30 uur, za/zon 14:00 tot 19:00 uur);
- 44 weken per jaar;
- totaal 1.650 uur per jaar.

De capaciteit per 100 m² 'sportwater' komt met deze uitgangspunten uit op 9.838 bezoeken per jaar.

Bij de toepassing van de berekende zwemwaternorm voor sport op de Rotterdamse situatie wordt evenals bij het banen zwemmen en het doelgroepzwemmen, uitgegaan van het behaalde bezoekaantal.

De uitkomsten voor sport zijn dan:

- 394.750 sportbezoeken per jaar;
- volgens de norm betekent dit dat er 4.012 m² beschikbaar dient te zijn;

⁴⁰ Met als kanttekening dat er in Rotterdam geen schoonspringafdeling is.

⁴¹ Bij sport ligt het gelijktijdige aantal bezoeken hoger dan bij banenzwemmen. Bij wedstrijdzwemmen kunnen meer personen gelijktijdig in een baan vanwege de hogere geoefendheid van de zwemmer.

⁴² Zie vorige noot

- er voldoen vier bassins in Rotterdam (incl. Hart van Zuid) aan de sporttechnische criteria voor badwater ten behoeve van de zwemsport (zie kader 5.5). Dit komt neer op een beschikbaar wateroppervlakte van 2.375 m²;
- kijken we ook naar bassins die in de praktijk worden gebruikt, dan zien we dat er in Rotterdam tien bassins in gebruik zijn voor sportactiviteiten. In totaal gaat het dan om 5.250 m². Dit is inclusief een 20-meterbad met voldoende diepte om in te trainen (excl. dit 20 meterbad is het 5.050 m²). Deze bassins zijn geschikt voor trainingsactiviteiten, maar komen (meestal vanwege een te hoge temperatuur of te geringe diepte) niet in aanmerking voor wedstrijden.

De huidige bassins worden derhalve minder intensief benut, dan volgens de norm mogelijk. Dit betekent dat, wanneer er sprake is van nieuwbouw of (ingrijpende) verbouw, een efficiencyvoordeel kan worden behaald, mits de (ver)nieuw(d)e bassins voldoen aan de sporttechnische criteria.

Het voor de zwemsport beschikbare badwater is niet gelijkmatig verdeeld over Rotterdam Noord en Zuid (tabel 5.7). In Zuid heeft het nieuwe 50-meterbad een grote invloed op het beschikbare badwater. In Noord beschikt men over minder voor de zwemsport bruikbaar badwater dan Zuid (gerekend met de 'ruime definitie' van voor sport bruikbaar badwater). Dat is opvallend omdat de verhouding in aantal leden dat bij KNZB-verenigingen is aangesloten, juist andersom is. In Noord wonen 1.287 leden, terwijl er in Zuid 1.049 leden woonachtig zijn. Kijken we naar de verdeling van de inwoners uit de leeftijdscategorie 5 tot en met 54 jaar (de doelgroep van de zwemsport), dan zien we dat er in Zuid een ruim overschot aan voor sport beschikbaar badwater is, terwijl er in Noord sprake is van lichte en in de tijd oplopende tekorten. Voor de stad als geheel zien we dat de bassins die momenteel worden ingezet ten behoeve van sport cijfermatig ruim voldoende badwater voor de zwemsport omvatten, zij het dat een substantieel deel van dit water niet voldoet aan de sporttechnische criteria die aan dergelijk badwater worden gesteld (zie kader 5.5).

Tabel 5.7 Vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. sport, 2015 en 2030, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Totaal 2015	Totaal 2030	Noord 2015	Noord 2030	Zuid 2015	Zuid 2030
Benodigd	4.012	4.142	2.408	2.522	1.604	1.628
Beschikbaar	5.250	5.250	2.313	2.313	2.938	2.938
Overschot/tekort	1.238	1.108	-96	-209	1.334	1.309
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	31%	27%	-4%	-8%	83%	80%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

Het tekort aan voor sport bruikbaar badwater in Noord geldt specifiek voor het deelgebied Centrum. In dit deelgebied zal het tekort aan badwater oplopen van 25% in 2015 tot aan 30% in 2030. De deelgebieden Noord-Oost en Noord-West in de regio Noord beschikken wel over voldoende badwater. Wederom heeft het deelgebied Rozenburg in Zuid de beschikking over ruim voldoende badwater.

Tabel 5.8 Vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. sport, 2015 en 2030, in vierkante meters zwemwater (m²) uitgesplitst naar 6 gebieden.

Gebieden 2015	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	552	364	1.492	1.296	234	74
Beschikbaar	625	575	1.113	2.250	313	375
Overschot/tekort	73	211	-380	954	78	301
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	13%	58%	-25%	74%	33%	408%

Gebieden 2030	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	533	403	1.586	1.323	236	69
Beschikbaar	625	575	1.113	2.250	313	375
Overschot/tekort	92	172	-473	927	76	306
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	17%	43%	-30%	70%	32%	444%

Bron: Mulier Instituut/KNZB 2016

Situatie 2030 bij toepassing van de sporttechnische criteria

Voor Rotterdam geldt dat minder dan de helft (2.375 m²) van het badwater dat in de praktijk voor de zwemsport wordt gebruikt (5.250 m²), voldoet aan de sporttechnische criteria ten aanzien van voor zwemsport geschikt badwater. De benodigde capaciteit (4.012 m² in 2015 en 4.142 m² in 2030) zit daartussenin. Daarmee is aangegeven dat veel activiteiten ten behoeve van de zwemsport plaatsvinden in baden die niet voldoen aan de eisen die daaraan door de sport en vanwege de sport worden gesteld. Dat wil niet altijd zeggen dat die situatie onwerkbaar is en dat zwemverenigingen dergelijk water niet kunnen benutten, maar het sluit wel bepaalde activiteiten uit (wedstrijden bijvoorbeeld) en impliceert soms ook dat genoeg moet worden genomen met imperfecte omstandigheden (te warm water, ondiep water, lengte of breedte van het bad onvoldoende). In de interviews werd dit punt door de verenigingen als zorg benoemd (zie paragraaf 3.2). Om die reden verdient het de voorkeur dat voor nieuwbouwprojecten de sporttechnische criteria het uitgangspunt vormen als benoemd in kader 5.5.

Uitgaand van dat vertrekpunt stevent de stad Rotterdam in 2030 af op een tekort aan badwater voor de zwemsport van 43%, ofwel 1.767 m² (zie bijlage 2). Dit tekort geldt vooral in Noord, waar maar liefst een tekort is van 85%. Er is in Noord momenteel slechts één bassin volledig geschikt om sportactiviteiten in te organiseren (en zeven bassins die niet voldoen aan de sporttechnische criteria, maar toch worden gebruikt). Het totale tekort in de regio Noord van 2.147 m² in 2030 staat gelijk aan vier 8-baans 25 meterbaden. In Zuid blijft een licht overschot bestaan van +23% (+372 m²).

Scenario: toename sportbezoek ad 70 extra kinderen per jaar

De gemeente Rotterdam kent een doelstelling om jaarlijks 70 kinderen vanuit het school- c.q. leswemmen door te laten stromen naar de verenigingssport. Als daarbij wordt uitgegaan dat het hierbij gaat om een netto toename van 70 leden per jaar in de periode tot 2030, dan zou het totale ledenaantal met 980 leden toenemen (een stijging van 41,9% ten opzichte van het huidige ledental van 2.336 leden bij verenigingen die zijn aangesloten bij de KNZB). Een dergelijke stijging zou impliceren dat het totale bezoekaantal voor sport in 2030 uitkomt op 560.369 bezoeken per jaar. In dat geval stevent de stad af op een tekort aan voor de sport bruikbaar badwater van 630 m² (-11%, Noord -35%, Zuid +27%). De tekorten in Noord worden dan vooral merkbaar in de deelgebieden Noord-Oost en Centrum, waar het tekort respectievelijk 17% en 51% bedraagt.

Uiteraard stijgt de vraag naar voor sport bruikbaar badwater minder hard als de toestroom van 70 leden verdeeld wordt over alle 29 Rotterdamse zwemverenigingen (de procentuele stijging is dan immers kleiner). Daarnaast blijft de vraag naar het behoud van (nieuwe) leden. In deze berekening is er vooralsnog uitgegaan dat ‘aan de achterkant’ geen sprake is van een ledenafname. Bij bovenstaande calculatie is bovendien geen rekening gehouden met de verschillende sportdisciplines of met de leeftijd van de nieuwe leden (jeugdleden behoeven minder badwater gebruiken dan seniorenleden). Zo is er een aantal variabelen dat een rol van betekenis speelt bij de behoefte aan badwater. Als aanbeveling geldt dat het verstandig is om te blijven monitoren in hoeverre de aanwas van 70 nieuwe leden wordt gerealiseerd en in welke mate dit leidt tot meer gebruik van badwater. Op basis van voortschrijdend inzicht kan dan gekeken worden naar de omvang van het benodigd zwemwater voor sport.

5.5 Recreatie: ‘pretzwemmen’

In aanvulling op de eerdergenoemde activiteiten gaan ook veel mensen naar het zwembad om ‘puur recreatief’ te zwemmen: mensen die spontaan c.q. op ad hoc basis besluiten om met het gezin of vrienden te gaan zwemmen en zich daarvoor niet aansluiten bij verenigingen of specifieke programma’s voor doelgroepen. Veel van dit ‘pretzwemmen’ vindt plaats op zaterdag en zondagmiddag. Programmeren of plannen voor dit ‘pretzwemmen’ is echter moeilijk en zo blijkt, ook niet nodig. Voor tien van de dertien baden waarvoor we over gegevens beschikten, blijkt dat de capaciteit in het bad (ver) uitstijgt boven het gemiddeld bezoek, gemiddeld met een factor vier. Met andere woorden: de hoeveelheid badwater in Rotterdam is meer dan voldoende om te kunnen voldoen aan de behoefte aan pretzwemmen, nu en in de toekomst. We maken hierbij de kanttekening dat er in Rotterdam niet of nauwelijks volwaardige voorzieningen voor ‘pretzwemmen’ zijn. De Rotterdamse baden kennen vooral een ‘functioneel karakter’.

Tabel 5.9 Maximale capaciteit en gemiddelde gebruik bij tien zwembaden

	Maximum capaciteit	Aantal bezoekers per uur	Index**
De Wilgenring	400	65	6,2
Oostelijk zwembad	120	50	2,4
Recreatiecentrum Oostervant	300	70	4,3
Recreatiecentrum Zevenkampsering	300	50	6,0
Sportcentrum West	400	50	8,0
Van Maanenbad/ Sportfondsen Noord	400	98	4,1
Totaal Noord	1920	383	5,0
Zwembad Afrikaanderplein	300	150	2,0
Zwembad de Zeehond	250	40	6,3
Zwembad Hoogvliet	250	40	6,3
Zwembad IJsselmonde	200	100	2,0
Totaal Zuid	1000	330	3,0
Totaal	2920	713	4,1

Bron: Mulier Instituut (navraag zwembadbedrijfsleiders)

** De index geeft de verhouding tussen de maximumcapaciteit en het gemiddelde aantal bezoekers per uur weer. Hoe hoger de index, des te meer overstijgt de capaciteit de gemiddelde vraag.

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1 Achtergrond en opzet project

Tot en met 2030 krijgt de stad Rotterdam er, naar verwachting, 52.000 inwoners bij (+8%). Een groeiend aandeel van hen is niet in Nederland geboren of heeft ouders die niet in Nederland zijn geboren. Omdat de toename van de bevolking in Rotterdam sterker is onder ouderen dan onder jongeren, vergrijst de stad in die periode een klein beetje.

Rotterdam was en is een stad die trots is op haar aanbod aan overdekt zwemwater. De stad telt een groot aantal zwembaden, verspreid over een groot aantal locaties. In 2017 komt daar een nieuw en belangwekkend nieuw zwembad bij: Hart van Zuid. Via het schoolzwemprogramma worden jaarlijks enkele miljoenen geïnvesteerd om nieuwe cohorten kinderen te leren zwemmen. Samen met zwemverenigingen en commerciële aanbieders ontwikkelt de stad programma's en projecten om het zwemmen te promoten. In zijn Beleidskader Zwemmen heeft de stad als doelstelling geformuleerd dat de Rotterdamse zwembaden minimaal 1,8 miljoen bezoeken trekken. Daarmee zou de trend van dalende bezoekcijfers zijn gekeerd en zou zijn omgezet in een opwaartse beweging.

Vraag is of het bestaande aanbod is berekend op een dergelijke groei in bevolkingsaantal en in zwembadbezoek. Er zijn geen actuele kengetallen waarin rekening wordt gehouden met de bijzondere situatie van een grote stad als Rotterdam. De gemeente heeft daarop een offerteverzoek doen uitgaan naar meerdere partijen, om een 'planningsnorm' te ontwikkelen die specifiek is voor de Rotterdamse situatie. Mulier Instituut heeft hierop samen met de KNZB een voorstel ontwikkeld dat door de gemeente is geaccepteerd. In dit rapport doen we verslag van het onderhavige project. Voor het project zijn gegevens benut die zijn aangereikt door de gemeente en door commerciële exploitanten, zijn nationale gegevens geraadpleegd en zijn meerdere interviews gehouden, met verenigingen en met bedrijfsleiders/managers van zwembaden. Een door de gemeente geïnstalleerde commissie heeft het onderzoek van begin tot einde begeleid.

6.2 Conclusies

Anno 2017, na de aanleg van Hart van Zuid beschikt de stad over dertien openbare overdekte zwembaden. Samen beschikken die over 6.744 m² aan zwemwater. Ten noorden van de Maas liggen acht zwembaden, ten zuiden liggen er vijf. In Noord is ongeveer evenveel zwemwater beschikbaar als in Zuid, maar omdat in Zuid minder mensen wonen dan in Noord, is per hoofd van de bevolking in Noord minder zwemwater beschikbaar dan in Zuid (resp. 0,91 m² en 1,34 m² per hoofd van de bevolking). Dat verschil wordt tussen nu en 2030 nog iets groter, omdat de verwachte bevolkingsgroei in Noord groter is dan in Zuid (resp. +9% en +6%). In vergelijking met middelgrote steden als Groningen en Tilburg beschikt de gemeente over een vergelijkbare hoeveelheid zwemwater per hoofd van de bevolking (van andere grote steden zijn geen actuele gegevens beschikbaar).

Om te zien of dit ook voldoende is richting 2030, zijn in eerste instantie vijf typen zwemactiviteiten apart onder de loep genomen. Vervolgens zijn voor vier van de vijf activiteiten calculaties gemaakt van het verwachte benodigde zwemwater. De calculaties zijn apart gemaakt voor zes gebieden in de stad⁴³, gebaseerd op de veertien gebieden die de gemeente in haar beleid onderscheidt. In de calculaties is rekening gehouden met de verwachte bevolkingsontwikkeling in ieder van de gebieden (zij het dat Hoek van Holland buiten beschouwing is gelaten).

- Zwemonderwijs
 - a. Schoolzwemmen. Ten aanzien van het schoolzwemmen signaleren we dat de bestaande capaciteit en beschikbare uren per week (ruim) voldoende zijn. Alleen in Centrum (ten noorden van de Maas) zien we dat richting 2030 de hoeveelheid zwemwater voor schoolzwemmen krap bemeten raakt (capaciteit overstijgt vraag met 8%).
 - b. Leszwemmen. De hoeveelheid beschikbare capaciteit en uren voor leszwemmen is beduidend knapper bemeten (+3% in 2015, -2% in 2030). Daar ligt dan ook het grootste knelpunt. Op dit moment zien we al tekorten in alle gebieden ten noorden van de Maas. Door de demografische ontwikkelingen worden die tekorten groter in Noord-West (-10%) en met name Centrum (-32%), terwijl in Zuid het gebied Zuid-West met een licht tekort te maken krijgt (-4%). We stellen daarbij vast dat het schoolzwemmen in belangrijke mate eraan bijdraagt dat de belasting van het zwemaanbod door het leszwemmen, niet groter is dan nu al het geval is (door kinderen overdag, tijdens daluren, te leren zwemmen).
- Banenzwemmen. Voor het 'banenzwemmen' als geheel geldt dat er sprake is van een licht overschot, in 2015 én in 2030 (resp. +19% en +12%). In Noord-Oost is er een klein tekort. In het Centrum is sprake van een duidelijk en groeiend tekort (-33% nu, -38% in 2030). Bij deze conclusie past de kanttekening dat betrouwbare gegevens over deelname specifiek aan banenzwemmen niet beschikbaar waren.
- Doelgroepen. Vastgesteld is dat de huidige capaciteit en beschikbare uren ruim voldoende zijn om te voldoen aan de huidige⁴⁴ vraag naar doelgroepzwemmen.
- Zwemsport (verenigingen). Voor Rotterdam als geheel geldt dat er in principe voldoende zwemwater is om de activiteiten van de diverse verenigingen te kunnen accommoderen (capaciteit 31% groter dan vraag). Dat geldt ook zo in 2030, als de bevolking is gegroeid (+27%). Ook hier geldt dat Centrum de facto té krap bedeed is met in het algemeen voor de zwemsport beschikbaar zwemwater (tekort -25% in 2015 oplopend naar -30% in 2030). Bij deze cijfers past de kanttekening dat slechts 45% van het voor zwemsport in gebruik zijnde capaciteit voldoet aan sporttechnische criteria. De overige 55% bestaat uit bassins die niet aan die eisen voldoen, maar die - bij gebrek aan beter - zo goed mogelijk worden benut (en in de praktijk ook wel van waarde zijn). Toepassing van de sporttechnische criteria impliceert echter dat de stad afstevent op een tekort aan badwater voor zwemsport van 43%: 1.767 m². Voor

⁴³ Noord Oost is gebied Prins Alexander; Noord-West bestaat uit de gebieden Overschie en Hilligersberg- Schiebroek; Centrum uit Delfshaven, Noord, Centrum en Kralingen-Crooswijk; Zuid-West uit Hoogvliet en Pernis; Zuid uit Charlois, Feijenoord en IJsselmonde; en Rozenburg is Rozenburg.

⁴⁴ Die vraag zou groter kunnen zijn als er door de gemeente meer actief op doelgroepzwemmen zou worden ingezet, wat zou betekenen dat er meer badwater nodig zou zijn. Of daar ook vraag naar is, viel buiten het bestek van deze opdracht.

topzwemmen beschikt de stad met het bad-in-aanbouw Hart van Zuid over voldoende geschikt zwemwater.

- Recreatief zwemmen ('pretzwemmen'). Voor bijna alle Rotterdamse zwembaden geldt dat de vraag naar recreatief zwemmen ruimschoots lager ligt dan het aanbod. Dientengevolge stellen we dat zich hier geen knelpunt voordoet.

6.3 Aanbevelingen

Samenvattend kunnen we stellen dat capaciteit om zwemles te geven het grootste knelpunt vormt in de benodigde hoeveelheid zwemwater. Met name in het gebied Centrum doen zich behoorlijke tekorten voor. Ook voor andere deelactiviteiten geldt dat de grootste knelpunten zich voordoen in Centrum, ten noorden van de Maas.

Voor de zwemsport geldt dat er veel wordt gezwommen in water dat zich daar met de nodige flexibiliteit wel voor leent, maar dat er niet voor is ontworpen en ook niet voldoet aan de sporttechnische criteria. Verenigingen uiten daar met regelmaat hun zorgen over. Bij nieuwbouw verdient het aanbeveling om die criteria als uitgangspunt te nemen.

De ontwikkelde methodiek leent zich ervoor om de beschouwing van de zwemwaterbehoefte versus het beschikbare zwemwater periodiek te herhalen. Daarbij verdient het aanbeveling om bij de registratie van bezoekaantallen het banenzwemmen en recreatieve zwemmen ('pretzwemmen') uit elkaar te houden. Nu gebeurt dat niet, en bemoeilijkt dat de uitwerking van het rekeninstrument.

In de calculaties is 8 procent toename van de bevolking verdisconteerd. Verwacht wordt dat deze groei van de Rotterdamse bevolking tot een toename van de bezoekaantallen leidt van vijf procent. Daarmee leiden de demografische veranderingen autonoom tot de 1,8 miljoen zwembadbezoeken, die als doelstelling geldt.

De afgelopen jaren hebben we waargenomen dat er minder mensen aan zwemmen zijn gaan doen. Dat is een landelijke trend waar ook de gemeente Rotterdam niet aan heeft kunnen ontkomen, al zien we dat het zwemmen de laatste twee jaar in Rotterdam weer meer in de lift zit. Ook kennen we in Nederland een wat verouderd zwembadbestand. Hoewel moeilijk concreet te maken valt welke invloed daarvan uitgaat op de belangstelling voor zwemmen, zal het tenminste niet om een positieve invloed gaan.

Met de bouw van het nieuwe bad Hart van Zuid valt niet uit te sluiten dat zwemmen in Rotterdam een *boost* gaat krijgen. Op basis van de bestaande kennis kan worden gesteld dat actieve promotie, goede samenwerking en een klantgerichte benadering eraan bijdragen dat meer mensen gaan en blijven zwemmen. Landelijke cijfers maken echter gewag van een dalende belangstelling voor het zwemmen. Klaarblijkelijk slagen partijen in veel gemeenten er niet in om de bedoelde promotie, samenwerking en klantgerichtheid te realiseren. Het behoorde niet tot het bestek van de opdracht om te onderzoeken of het Rotterdamse beleid (in termen van org- en software) hierin volstaat, of dat er meer is gevraagd om de belangstelling voor de zwemsport in Rotterdam duurzaam te doen groeien.

Hoe het zwemmen in Rotterdam zich in de toekomst zal ontwikkelen, blijft daarmee ongewis. De stad heeft duidelijke ambities geformuleerd en er liggen kansen, maar er zijn ook bedreigingen. Vast staat dat de druk op het beschikbare water vooral afkomstig is van het leswemmen en dat die druk de aankomende jaren door de bevolkingsgroei verder toeneemt. Met name in het Centrum is die druk

groot. De zwemsport beschikt lang niet altijd over water dat voldoet aan de eisen die de sport daaraan stelt. In drie van zes gebieden is geen beschikking over badwater dat aan de sporttechnische criteria voldoet.

Op basis van de thans beschikbare informatie stellen we het volgende vast:

- In Rozenburg vervult De Rozenburcht - recent gebouwd - een vrijwel onvervangbare functie voor de wijk (om zwemles te kunnen krijgen, en maatschappelijk);
- In het zuidwesten vervult het recent gerenoveerde zwembad Hoogvliet een vergelijkbare wijkgebonden functie en is daarmee vrijwel onvervangbaar. Het bad voldoet niet aan de criteria als geformuleerd voor de categorie 'Sport', maar wordt in de praktijk wel benut voor activiteiten die daaronder vallen;
- In het gebied zuid geldt min of meer hetzelfde voor het bad IJsselmonde, dat voor dat deel van de stad een zelfde wijkfunctie vervult. Het nieuwe bad Hart van Zuid is een meer dan volwaardige vervanging van het oude bad Charlois. Daarmee beschikt het gebied zuid, met in gedachten ook het besluit over vervanging (vanuit NPRZ middelen) van het uit 1974 daterende zwembad Afrikaanderplein door een nieuw complex Huis op Zuid, over ruim voldoende zwemcapaciteit. Als gezegd wordt aanbevolen de kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van het bezoek aan het nieuwe zwembad Hart van Zuid goed te monitoren.
- In het noordoosten zijn de baden Alexanderhof en Zevenkampsering afdoende én benodigd om te voldoen aan de vraag naar overdekt zwemwater in dat deel van de stad (tenzij men als eis stelt dat die baden moeten voldoen aan de sporttechnische criteria voor de zwemsport, in dat geval is er sprake van een tekort);
- In het noordwesten is zwembad Wilgenring nodig om te voldoen aan de vraag (al voldoet dit niet volledig voor de categorie sport). In mindere mate geldt dat ook voor het kleinere, en verouderde (1973/2000) zwembad Overschie;
- De grootste druk ligt op het gebied Centrum (ten noorden van de Maas), met daarin de zwembaden Oostelijk zwembad (1932/2013), Van Maanenbad (1937/2014), Oostervant (1982) en West (1993). Voor die baden geldt dat de capaciteit niet voldoende is om aan alle vraag te voldoen. Bovendien voldoen geen van de baden aan de criteria als geformuleerd voor de categorie 'Sport' (al worden ze wel in de praktijk benut voor activiteiten die daaronder vallen). Dit bepleit dat er voor dit gebied een nader plan wordt opgesteld. Aanbevolen wordt om dit eind 2018 te doen, als meer ervaring is opgedaan met het gebruik van het nieuwe zwembad Hart van Zuid. Op basis van de thans beschikbare gegevens verwachten we niet dat veel mensen uit 'Noord' zullen gaan zwemmen in 'Zuid' of andersom. Maar voor een nieuw bad met allure waar actief reclame voor wordt gemaakt, zou dit anders kunnen uitpakken. Hart van Zuid zou daarmee een deel van de piekbezetting in het centrum kunnen wegnemen. Echter als die beweging niet plaatsvindt, dan impliceert dit dat er in het centrum meer zwemwater bij moet komen. Dat kan nieuwbouw zijn, maar ook uitbouw. In ieder geval dienen daarin de plannen rond Afrikaanderplein, Overschie, West en Oostervant betrokken te worden. Reductie van deze vier kleine baden tot twee of drie grotere baden, met meer oog voor de eisen van de zwemsport, lijkt daarbij een voor de hand liggende keuze.

De voornaamste aanbevelingen luiden:

- Scheid bij de registratie van bezoekaantallen het banenzwemmen van het vrij zwemmen en benut die nieuwe gegevens om de analyses zoals hier uitgevoerd periodiek te herzien (en aan te vullen met andere, nieuwe gegevens⁴⁵);
- Herhaal periodiek de beschouwing van de zwemwaterbehoefte versus het beschikbare zwemwater, inventariseer eventuele wijzigingen in onderliggende uitgangspunten en verifieer welke invloed deze hebben op het benodigd zwemwater. Monitor daarbij actief het gebruik van het nieuwe bad Hart van Zuid en betrek daar (een opvolger van) de begeleidingscommissie bij die de totstandkoming van deze planningsnorm heeft begeleid;
- Betrek die uitkomsten bij een plan van aanpak voor het gebied rond het Centrum voor eind 2018;
- Pas waar dat relevant is bij nieuwbouw de sporttechnische criteria voor badwater voor zwemsport toe;
- Evalueer de wijze waarop de gemeente (samen met lokale partners) nu het zwemmen promoot, zie wat daarin beter kan, en verwerk dit in een zwempromotiestrategie;
- Zorg voor afstemming tussen baden over de inschrijvingen voor zwemles, zodat het dubbel inschrijven wordt teruggedrongen en/of overweeg andere wijzigingen in de bedrijfsvoering, zoals het aanbieden van zwemlessen op zondag (nu nog niet het geval).

⁴⁵ Bijvoorbeeld over de deelname aan het zwemmen, over de ontwikkeling rondom leeszemmen en schoolzwemmen, en uiteraard over de demografische ontwikkeling.

Referenties

Breedveld, K., Visser, K., Tiessen-Raaphorst, A. & Hilhorst, J. (2015). *Zwemvaardigheid 2014. Factsheet 2015/8*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R. & Dool, R. van den (2009). *Sportdeelname in grote steden. Een wereld van verschil?. Een beschrijving van de sportdeelname in Almere, Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Rotterdam en Utrecht van 2006 tot 2008*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Gemeente Rotterdam (2015a). *Beleidskader Zwemmen 2015-2025*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam.

Gemeente Rotterdam (2015b). *Notitie schoolzwemmen, inventarisatie diplomabezit voorjaar 2015*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam.

Gemeente Rotterdam (2015c). *Brief Commissie ZOCS stand van zaken schoolzwemmen d.d. 30-11-2015*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam.

Gemeente Rotterdam dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence OBI (2016). *Sport en bewegen door Rotterdammers 2015*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam OBI.

Heijden, A. von, Dool, R. van den, Lindert, C. van & Breedveld, K. (2013). *(On)beperkt sportief 2013. Monitor sport- en beweegdeelname van mensen met een handicap*. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

KNZB (2015). *Handboek zwembaden*. Nieuwegein: KNZB.
http://www.knzb.nl/vereniging_wedstrijdsport/bestuur_organisatie/accommodatiezaken/handboekzwembaden/

Werff, H. van der & van Es, V. van (2016). *Zwemlesaanbod 2016 - cijfers en ervaringen van zwemlesaanbieders*. Utrecht: Mulier Instituut.

Werff, H. van der & Breedveld, K. (2013). *Zwemmen in Nederland. De zwemsport in al zijn facetten nader belicht*. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

Wisse, E., Elling, A. & Dool, R. van den (2009). *Ik wil wel dat mijn kind leert zwemmen. Een onderzoek naar de factoren die de zwemvaardigheid beïnvloeden en de rol van allochtone ouders*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Bijlage 1 Toelichting norminstrument

Het norminstrument zoals weergegeven in hoofdstuk 5 kan worden ingezet voor besluitvorming over zwemwatercapaciteit. Echter, het is van belang om in te zien dat het norminstrument slechts een modellering van de werkelijkheid is en dat het niet de volledige complexiteit van het vraagstuk rondom zwemwatercapaciteit in de gemeente Rotterdam kan dekken. Vandaar dat er enkele noten worden verwoord als illustratie op de aannames gehanteerd bij de ontwikkeling van het norminstrument.

- Bij de berekening van de capaciteit van zwemwater⁴⁶ worden algemene uitgangspunten/aannames gehanteerd, die op zwembad-, bassin- en activiteitsniveau in de praktijk variatie vertonen. Deze uitgangspunten/aannames hebben onder meer betrekking op:
 - onderscheiden van activiteiten in ‘slechts’ vijf hoofdcategorieën, terwijl zwembaden in de praktijk een vrij grote variatie in activiteiten kennen (denk bijvoorbeeld aan de grote diversiteit in doelgroepactiviteiten);
 - het benodigde wateroppervlak per bezoeker waar de norm van uit gaat, is eveneens een benadering van de werkelijkheid: afhankelijk van gehanteerde lesmethode, gebruikte materialen, karakter van de deelnemers, etc., varieert de werkelijk benodigde wateroppervlakte;
 - de uren dat activiteiten worden geprogrammeerd c.q. tijden waarop het betreffende zwemwater beschikbaar is, worden gelijk gesteld voor alle bassins. In de praktijk is uiteraard meer variatie in openingstijden aan de orde.
- Ook ten behoeve van de berekening van de zwemwaterbehoefte⁴⁷ worden uitgangspunten/aannames gehanteerd, zoals:
 - de relevante leeftijdsgroep die voor de vijf hoofdcategorieën wordt gehanteerd is eveneens een generalisatie;
 - in de behoefte-raming is etnische afkomst als variabele meegenomen, overige sociaal-economische factoren echter niet;
 - de raming van de zwemwaterbehoefte is uiteindelijk gebaseerd op historische bezoekcijfers die naar de toekomst worden geëxtrapoleerd⁴⁸.
- Het inzicht in het huidige en toekomstige ‘zwemgedrag’ van de inwoners in het verzorgingsgebied (i.c. Rotterdam) is per definitie een benadering van de werkelijkheid. Bij de raming van (de ontwikkeling van) het gebruik van zwemwater konden bij de nu voorliggende uitwerking van het norminstrument diverse aspecten niet meegenomen worden, die wel van invloed zijn op zwembadbezoek, zoals:
 - concurrerende sport- c.q. vrijetijdsactiviteiten;

⁴⁶ Het aantal bezoeken dat een bepaalde hoeveelheid zwemwater kan accommoderen.

⁴⁷ Het aantal zwembadbezoeken dat geaccommodeerd moet worden met een bepaalde wateroppervlakte.

⁴⁸ Aldus wordt geen rekening gehouden met mogelijk latent aanwezige zwemwaterbehoefte onder mensen die best zouden willen zwemmen, maar geen zwemwater beschikbaar zien van de door hen gewenste kwaliteit op de door hen gewenste tijden

- o entree- en verhuurtarieven;
- o (kwaliteit van) marketing- en promotie-inspanningen;
- o gemeentelijk beleid op het gebied van sport en flankerende beleidsvelden (bijv. onderwijs, zorg, welzijn);
- o overige - niet specifiek bekende - onderliggende oorzaken voor dalende trend in zwembadbezoek.
- De definitie waar zwemwater voor een bepaalde activiteit aan moet voldoen, is ‘zwart-wit’: als een bassin ‘op papier’ voldoet, wordt het meegenomen, anders niet. Door creatieve oplossingen, flexibiliteit van gebruikers en zwembadmanagement/-medewerkers en pragmatisch programmeren, kan zwemwater in de praktijk wel eens breder worden ingezet dan volgens de definitie wordt aangenomen. Desondanks is een definitie nodig, die niet te ruim is, omdat daarmee de zeggingskracht van het norminstrument zou worden beperkt.

Om een idee te geven hoe de zwembaden zijn verdeeld naar capaciteit voor bepaalde activiteiten is in deze bijlage eerst de definitie gegeven waaraan badwater dient te voldoen om geschikt te zijn voor een bepaalde activiteit. Vervolgens is in een tabel weergegeven voor welke activiteiten de verschillende bassins van de dertien zwembaden geschikt zijn. Hier is een nuancering ten opzichte van de definitie weergegeven. De bassins die strikt aan de definitie voldoen hebben een ja gekregen, die bijna voldoen een middel en als de bassins niet voldoen dan staat er een nee.

Activiteit	Lengte	Breedte	Oppervlakte	Diepte	Temperatuur
Onderwijs			160m ²	Minimaal 0,8m	27+ graden
Sport	25, 35 of 50m	12,5+ m		Tenminste 2m	25-28 graden
Doelgroepen	>= 7m	>= 7m	100m ²	Variabel (0-2m)	28-32 graden
Banenzwemmen	25 of 50m	2,5m en daar een veelvoud van		1,10+ m	27-29 graden
Pretzwemmen				Minimaal 0,2m	28+ graden

Zwembaden	Bassins	Lengte	Breedte	Opp.	Diepte	Bew. bodem	Temp.	Onderwijs	Sport	Doel- groepen	Banen- zwemmen	Pret- zwemmen
Afrikaanderplein	Wedstrijdbad	25	12,5	312,5	0.90-3.40	Nee	27	Ja	Middel	Ja	Ja	Ja
	Instructiebad	10	12	120	0.40-0.70	Nee	29,5	Nee	Nee	Ja	Nee	Ja
Alexanderhof (nieuw)	Wedstrijdbad	25	15	375	0.00-2.00	Ja	28	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	Instructiebad	15	10	150	0.00-2.00	Ja	30	Middel	Nee	Ja	Nee	Ja
Hoogvliet	Wedstrijdbad	25	12,5	312,5	1.10-2.20	Nee	29	Ja	Middel	Ja	Ja	Ja
	Instructiebad	12,5	5	62,5	0.20-0.60	Nee	29	Nee	Nee	Middel	Nee	Ja
IJsselmonde	Wedstrijdbad	25	12,5	312,5	1.10-2.70	Ja	29	Ja	Middel	Ja	Ja	Ja
	Groot instructiebad	10	15	150	2.00	Nee	30,5	Middel	Nee	Middel	Middel	Ja
	Klein instructiebad	5	12,5	62,5	1.00	Nee	30,5	Nee	Nee	Middel	Nee	Ja
Overschie	Groot instructiebad	20	10	200	1.45-2.10	Nee	28	Ja	Middel	Ja	Middel	Ja
	Klein instructiebad	10	8	80	0.60-1.00	Nee	28	Nee	Nee	Middel	Nee	Ja
West	Wedstrijdbad	25	10	250	2.00-3.20	Ja	27,5	Ja	Middel	Middel	Ja	Middel
	Instructiebad	12,5	5	62,5		Nee		Middel	Nee	Middel	Nee	Ja
	Recreatiebad	18	9	162	1.30	Nee	31,5	Nee	Nee	Ja	Nee	Ja
Wilgenring	Wedstrijdbad	25	15	375	1.10-3.50	Ja	28	Ja	Middel	Ja	Ja	Ja
	Instructiebad	8	12	96	0.40-1.10	Nee	30	Nee	Nee	Middel	Nee	Ja
	Recreatiebad			90	0.90-1.30	Nee	30	Nee	Nee	Middel	Nee	Ja
Oostelijk zwembad	Wedstrijdbad	25	12	300	2.20-5.40	Nee	29	Ja	Middel	Middel	Ja	Ja
	Instructiebad	10	14	140	0.75-1.00	Nee	28-29	Middel	Nee	Ja	Nee	Ja
Sportfondsen Rotterdam Noord	Wedstrijdbad	25	12,5	312,5	1.60-3.50	Nee	27	Ja	Middel	Middel	Ja	Ja
	Instructiebad	13	9	117	0.50-1.45	Nee	31	Nee	Nee	Ja	Nee	Ja
Oostervant	Wedstrijdbad	10	25	250	2.00	Nee	30	Ja	Middel	Ja	Middel	Ja
	Instructiebad	8	11	88	1.40	Nee	30	Middel	Nee	Middel	Nee	Ja
Zevenkampse Ring	Wedstrijdbad	25	10	250	1.40-2.00	Nee	30	Ja	Middel	Ja	Middel	Ja
	Recreatiebad			113	0.05-1.40	Nee	30	Nee	Nee	Middel	Nee	Ja
Rozenburcht (nieuw)	Wedstrijdbad	25	15	375	3.20	Ja	28	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
50 meterbad zuid (nieuw)	Wedstrijdbad	50	25	1250	2.20	Nee	26-28	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja
	Instructiebad	25	15	375	0.00-2.20	Ja	28-30	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Bijlage 2 Capaciteitsberekeningen bij toepassing sporttechnische criteria

Banenzwemmen

Tabel B2.1 Vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. banenzwemmen, 2015 en 2030, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Totaal 2015	Totaal 2030	Noord 2015	Noord 2030	Zuid 2015	Zuid 2030
Benodigd	4.530	4.821	2.731	2.547	1.799	1.882
Beschikbaar	4.550	4.550	1.613	1.613	2.938	2.938
Overschot/tekort	870	-271	-418	-934	1.288	1.056
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	0%	-6%	-41%	-37%	63%	56%

Gebieden 2030	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	671	463	1.412	1.498	295	89
Beschikbaar	375	375	863	2.250	313	375
Overschot/tekort	-296	-88	-550	752	18	286
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	-44%	-19%	-39%	50%	6%	323%

Zwemsport

Tabel B2.2 Vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. sport, 2015 en 2030, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Totaal 2015	Totaal 2030	Noord 2015	Noord 2030	Zuid 2015	Zuid 2030
Benodigd	4.012	4.142	2.408	2.522	1.604	1.628
Beschikbaar	2.375	2.375	375	375	2.000	2.000
Overschot/tekort	1.238	-1.767	-96	-2.147	1.334	372
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	-41	-43	-84	-85	25	23

Gebieden 2030	Noord-Oost	Noord-West	Centrum	Zuid	Zuid-West	Rozenburg
Benodigd	533	403	1.586	1.323	236	69
Beschikbaar	375	0	0	1.625	0	375
Overschot/tekort	-158	-403	-1.586	302	-236	306
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	-30	-100	-100	23	-100	444

Kader B2.1 Geschikte zwembadbassins voor sport

	Volledig geschikt volgens definitie		Geschikt voor korte en middellange termijn		
	Aantal bassins	Aantal m ²	Aantal bassins	Aantal m ²	Totaal m ²
Noord	1	375 m ²	7	1.938 m ²	2.313 m ²
Zuid	3	2.000 m ²	3	938 m ²	2.938 m ²
Totaal	4	2.375 m²	10	2.875 m²	5.250 m²

Bijlage 3 Gevoeligheidsanalyse

De resultaten uit hoofdstuk vijf laten zien hoeveel vierkante meter badwater er per activiteit nodig is om de zwemactiviteiten in Rotterdam te kunnen faciliteren en het daarbij gewenste aantal jaarlijkse bezoeken te (kunnen) realiseren. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt in welke mate de huidige zwembadconfiguratie voldoet aan de benodigde capaciteit. Zaken als openingstijden of leeftijd van bezoekers bepalen sterk wat de uitkomsten van de analyse zijn. Een wijziging in deze uitgangspunten leidt tot een ander beeld van het benodigd aantal vierkante meter badwater voor een bepaalde activiteit. Bij het toepassen van dit norminstrument is het dan ook van belang om bewust te zijn van de gehanteerde uitgangspunten, zodat de weergegeven resultaten niet worden beschouwd als een absoluut getal dat voor elke situatie geldt, maar altijd een interpretatie behoeft.

Vanwege de vele mogelijke invloeden op de planningsnorm, is de uitwerking zo opgebouwd dat deze kan worden aangepast naarmate er significante wijzingen optreden. Hierdoor is de planningsnorm een instrument dat ook in de toekomst gehanteerd kan worden.

In paragraaf 4.1 tot en met 4.5 is voor elke activiteit steeds één uitgangspunt gehanteerd voor het aantal uren per week en weken per jaar. Om de gevoeligheid van de normcalculaties inzichtelijk te maken, wordt in deze paragraaf uitgewerkt wat de gevolgen zijn van aangepaste openingstijden. Het gaat hierbij om zowel een vermindering van de openingstijden als om een verruiming van de openingstijden. Voor elke activiteit wordt een aanpassing uitgewerkt. Voor alle uitwerkingen geldt dat er alleen is gekeken naar de situatie voor de hele stad Rotterdam in 2015. Er is geen onderscheid gemaakt naar Noord en Zuid of de zes deelgebieden.

Zwemonderwijs: Schoolzwemmen

Indien het aantal uren dat er zwemwater beschikbaar is voor schoolzwemmen naar beneden wordt bijgesteld tot 14 uur per week, neemt het benodigde badwater toe tot 5.114 vierkante meter, terwijl dat met 20 uur nog 3.580 vierkante meter bedroeg. Ondanks deze toename in benodigd badwater is er nog altijd sprake van een overschot van 14%, aangezien er in totaal 5.841 vierkante meter beschikbaar is. Bij een verruiming van openingstijden zal het overschot oplopen tot bijna 100%.

Tabel B3.1 Inzicht in effecten van aanpassing openingstijden in vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. schoolzwemmen, 2015, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Basisuitgangspunt	Vermindering openstelling	Verruiming openstelling
Uren per week	20	14	24
Weken per jaar	38	38	38
Benodigd	3.580	5.114	2.983
Beschikbaar	5.841	5.841	5.841
Overschot/tekort	2.260	726	2.857
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	63%	14%	96%

Zwemonderwijs: leszwemmen

In de basisuitwerking is er voor heel Rotterdam in 2015 net voldoende zwemwater voor het leszwemmen. Als er niet specifiek wordt gekeken naar de spreiding van het badwater naar de verschillende regio's, kent Rotterdam een overschot van 2% voor het leszwemmen. Bij een vermindering aan uren kan het totaal aantal uur afnemen van 638 uur tot 484 uur per week. Op basis van de programmering met 11 uur, blijkt dat er te weinig badwater beschikbaar is voor leszwemmen. In totaal is er sprake van een tekort van 23%. Bij een verruiming wordt zichtbaar dat er een overschot is van meer dan 40% voor Rotterdam in 2015.

Tabel B3.2 Inzicht in effecten van aanpassing openingstijden in vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. leszwemmen, 2015, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Basisuitgangspunt	Vermindering openstelling	Verruiming openstelling
Uren per week	14,5	11	20,5
Weken per jaar	44	44	44
Benodigd	5.721	7.542	4.047
Beschikbaar	5.841	5.841	5.841
Overschot/tekort	119	-1.701	1.794
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	2%	-23%	44%

Banenzwemmen

Zoals in paragraaf 4.3 al benoemd werd, is het niet exact duidelijk hoeveel bezoeken er jaarlijks geregistreerd worden voor banenzwemmen, aangezien deze bezoekcijfers zijn opgenomen in de categorie vrij zwemmen. Vanwege het gebrek aan het exacte bezoekaantal voor banenzwemmen, kan niet exact worden doorgerekend hoeveel vierkante meter zwemwater er in de nieuwe situaties voor banenzwemmen beschikbaar dient te zijn. In paragraaf 4.3 is toegelicht dat er mogelijk, op basis van het beschikbare zwemwater van 4.550 m², 66% van de bezoekaantallen voor vrij zwemmen toe te schrijven is aan banenzwemmen. Als we uitgaan van het mogelijke bezoekaantal voor banenzwemmen (292.250), dan is er bij een vermindering van het aantal uur sprake van een tekort van 21%. Dit komt neer op een tekort van ruim 1.400 vierkante meter badwater. Ter vergelijking: dit is bijna gelijk aan vier 6-baans 25-meterbaden.

Bij een verruiming van openingstijden geldt juist dat er bijna twee keer zoveel badwater beschikbaar is voor banenzwemmen.

Tabel B3.3 Inzicht in effecten van aanpassing openingstijden in vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. banenzwemmen, 2015, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Basisuitgangspunt	Vermindering openstelling	Verruiming openstelling
Uren per week	20,5	15	30
Weken per jaar	44	40	48
Benodigd	4.530	6.810	2.837
Beschikbaar	5.400	5.400	5.400
Overschot/tekort	870	-1.410	2.563
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	19%	-21%	90%

Doelgroepzwemmen

Voor doelgroepzwemmen geldt dat er, zelfs bij een vermindering van het aantal uur nog altijd sprake is van een overschot voor de stad Rotterdam. Er is ruim voldoende zwemwater voor deze activiteit. Wel zijn de verschillen op basis van de aangepaste uitgangspunten behoorlijk. Zo lopen de uitkomsten van de calculaties uiteen van een overschot van 469% tot een overschot van bijna 1300%.

Tabel B3.4 Effecten van aanpassing openingstijden in vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. doelgroepzwemmen, 2015, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Basisuitgangspunt	Vermindering openstelling	Verruiming openstelling
Uren per week	25	15	32
Weken per jaar	44	40	46
Benodigd	526	965	393
Beschikbaar	5.494	5.494	5.494
Overschot/tekort	4.967	4.528	5.100
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	943%	469%	1296%

Sport

De verschillen van de calculaties voor sport worden inzichtelijk gemaakt door het totaal aantal uur naar beneden bij te stellen van 1.650 uur in de basisuitwerking tot 1.040 uur. Om met een aangepaste programmering het huidige aantal bezoeken (394.750) te kunnen realiseren, dient er 6.366 m² badwater beschikbaar te zijn waarin sportactiviteiten georganiseerd kunnen worden. Dit levert een tekort op van 18%. Het verschil met het beschikbare badwater, ruim 1.100 vierkante meter, staat gelijk aan zo'n drie 6-baans 25-meterbaden.

Bij een verruiming van het aantal uren zal het benodigd zwemwater juist afnemen. Doordat er meer uren per jaar beschikbaar zijn, hoeft er minder badwater te zijn om hetzelfde aantal bezoeken (394.750) te kunnen realiseren. In dit scenario dient er 3.062 m² badwater beschikbaar te zijn. Dit is nog altijd meer dan de huidige hoeveelheid vierkante meters badwater voor sport (2.375 m²) als er gekeken zou worden naar de bassins die geschikt zijn voor de lange termijn. Het is overigens zeer de vraag of dit in werkelijkheid ook gehaald kan worden. Dit heeft onder meer te maken met het aantal

weken waar nu vanuit is gegaan. Verenigingen, die in hoge mate de aanbieders van sportactiviteiten zijn, kennen vaak een korter seizoen dan de gehanteerde 46 weken per jaar.

Tabel B3.5 Inzicht in effecten van aanpassing openingstijden in vraag en aanbod van zwemwater t.b.v. sport, 2015, in vierkante meters zwemwater (m²)

	Basisuitgangspunt	Vermindering openstelling	Verruiming openstelling
Uren per week	37,5	26	47
Weken per jaar	44	40	46
Benodigd	4.012	6.366	3.062
Beschikbaar	5.250	5.250	5.250
Overschot/tekort	1.238	-1.116	2.188
Overschot/tekort (% huidige aanbod)	31%	-18%	71%

Bijlage 4 Samenstelling begeleidingscommissie

Adrie Jongenelen	-	Gemeente Rotterdam
Manon Courtin	-	Gemeente Rotterdam
Marcel van der Meer	-	Gemeente Rotterdam
Rob van Ginkel	-	Gemeente Rotterdam
Arjan den Hollander	-	Z&PC, vertegenwoordiging van verenigingen
Dick Kloppenburg	-	Zwembaden Overschie en Alexander (Gemeente Rotterdam)
Hans Timmerman	-	Sportfondsen Rotterdam
Martijn Blok	-	Rotterdam Sportsupport
Evert-Jan Hulshof	-	Nederlands Platform Zwembaden NRZ

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl